

SECONDA SERIE DI DOCUMENTI

RIGUARDANTI

LA COLONIA DI PERA

ADUNATI DAL SOCIO

L. T. BELGRANO

LA COLONIA DI FENA

I.

1297, 19 febbraio. Testamento fatto in Genova da Maria di Pera, la quale si dispone ad andare in pellegrinaggio a S. Giacomo di Compostella.

Ego Maria de Peyra de Constantinopoli, volens visitare lumina beati Jacobi, divinum timens iudicium, rerum mearum facio dispositionem. In primis, sepulcrum meum eligo apud ecclesiam sancti Francisci de Peyra. Lego, pro exequiis mei funeris, solidos viginti ianuinarum; lego ecclesie sancte Elene, pro anima mea, solidos viginti; ecclesie sancte Marie de Galatha, pro missis canendis, solidos tres; ecclesie sancte Elene predicte sclavinam unam meam; lego presbitero Philippo, pro missis canendis, solidos quadraginta; lego Chali, que stetit mecum, pro anima mea, solidos decem et supracolam meam; lego Bone, uxori quondam Oberti de Sigestro, libras septem ianuinarum. Item volo quod ipsa habeat cupam meam et toayollos amplos. Item lego Belle, filie dicte Bone, solidos viginti ianuinarum. Item eidem Belle cohopertorium unum meum; Elene, uxori Compagnoni, solidos viginti; Jacobine, filie dicte Bone, solidos viginti ianuinarum; Philippo corresiario cannas tres telle; Manueli de Sancto Georgio perperos tres. Volo et iubeo quod dicta Bella habeat et accipiat totum meum massarecium de domo mea, et ipsum distribuatur et dispensetur pro anima mea ut melius videatur. Lego Venturino, filio Bone, matarisum meum; Guil-

lielmo Foriano perperos duos; Meiorino merzario solidos triginta. In omnibus predictis legatis meis facio et constituo Manuelem de Sancto Georgio et Venturinum, predictos, fideicommissarios meos; qui debeant accipere omnia bona mea et distribuere, atque solvere legata mea sicut supra ordinata. In reliquis bonis meis facio dictum Manuelem mihi heredem. Hec est mea ultima voluntas, que si iure testamenti non valet, saltim iure codicillorum valeat et cuiuslibet alterius ultime voluntatis. Testes: Jacobinus Paragolus, Franciscus tabernarius de Sancto Georgio, Johanninus de Pontremolo, Johanninus molinarius de Forano, Leonardus de Squa (*sic*), Johannes capsarius de Strata et Jacobus baulerius de Bonifacio. Actum Janue, in domo contracte sancti Georgii, MCCXCVII, die XIX februarii, VII indicione.

Archivio Notarile di Stato in Genova. *Liber Francisci Moratii et aliorum*, a. 1277-1310, car. 62 *recto*.

II.

1326, 6 ottobre. Papa Giovanni XXII dichiara il guardiano e i frati minori di S. Francesco di Pera obbligati a corrispondere al rettore di S. Michele la parte che a questi compete sui funerali e le tumulazioni de' suoi parrocchiani, che avverranno nella loro chiesa.

Johannes *etc.* Ad perpetuam rei memoriam. Authoritati iudicarie presidentes tunc recte gladii bisacuti officium exequentur, cum iurgantium controversias, eorum precis cavillationibus et subterfugiis breviatis, celeri sententia terminant, et illis debitum finem prebent; tunc fideliter lites dirimunt, ne ipsis efficiat frequens et tediosa que animos cruciat et facultates exhaurit protractio immortales, cum, discussis partium iuribus, auditis et intellectis rationibus earundem, unicuique tribuunt quod est suum et sub iuris regula noxium limitant appetitum. Sane dudum inter dilectos filios Gualterium de Vezano, rectorem ecclesie sancti Michaelis de Peyra, ministrum vulgariter nuncupatum, ex una parte, et guardianum et

fratres ordinis minorum ipsius loci de Peyra, Constantinopolitani diocesis, qui siquidem locus colitur a latinis, . . . super canonica portione funeralium et legatorum in morte, seu mortis articulo, debita ipsi ecclesie ratione corporum defunctorum, eiusdem ecclesie parrochianorum, qui apud dictos fratres elegerunt et eligunt pro tempore sepeliri, quam guardianus et fratres contradicebant rectori solvere antedicto, pretendentes se ad solutionem portionis huiusmodi non teneri ex altera materia questionis. Nos in causa huiusmodi, ad instantiam dicti rectoris nec non Petri de Roma, guardiani dictorum fratrum, cum apud sedem apostolicam presentes extiterent, dilectum filium magistrum Goccium de Arimino canonicum ravennatensem, capellanum nostrum et auditorem causarum nostri Palatii, concessimus specialiter auditorem; coram quo ipsarum partium et predictorum ipsius ordinis procuratoribus in iudicio comparantibus, et pro tempore ipsius rectoris, quodam libello in eadem causa exhibito, parte altera non curante libellum aliquem exhibere, ac ex adverso, nonnullis exceptionibus datis, cum ad aliquos alios actus inter partes easdem coram auditore processum fuisset, eodem huiusmodi negotio ex parte prefati rectoris in consistorio exposito coram nobis, dictis fratribus in nostra et fratrum nostrorum presentia constitutis; nos, auditis et intellectis iuribus et rationibus et allegationibus supradictarum partium, attendentes partem dicti rectoris super eadem portione iuxta constitutionem, a felicitis recordationis Bonifacio VIII, predecessore nostro, super hoc editam, et per pie memorie Clementem V, predecessorem nostrum, innovatam in concilio Viennensi, fore de iure communi fundatam, et ex parte altera nihil extitisse propositum vel obiectum, per quod huiusmodi prefati rectoris elideretur intentio, in hac parte suadente iustitia, sententialiter declaramus predictos guardianum et fratres dicti loci de Peyra ad solvendum huiusmodi canonicam portionem de funeralibus et legatis eisdem predicto rectori et successoribus suis, rectoribus ecclesie memorate, ac satisfaciendum dicto rectori de ipsa portione pro preterito et ex tunc eisdem successoribus perpetuis futuris temporibus, iuxta dicte constitutionis et innovationis huiusmodi exigentiam existere obligatos, ipsosque guardianum et fratres de Peyra ipsam portionem debere

solvere et de illa satisfacere, ut prefertur, rectori et successoribus memoratis. Nulli ergo *etc.*

Datum Avinione, secundo nonas octobris, anno XI.

Registrum Johannis XXII, anno XI.

Epicopo Tholonensi (?) et Januensi, ac sancte Marie in Vineis preposito, mandat compellant dictum guardianum ad solutionem. Datum ut supra.

Biblioteca Nazionale di Parigi. SUAREZ, *Patriarchatus Constantinopolitanus*, par. I, fol. 155 recto. Fonds Latins, n. 8983. — Riant, *Depouillements... de l'Orbis Christianus etc.*, negli *Archives de l'Orient Latin*, vol. I, pag. 263, num. LXIII.

III.

1348, 12 dicembre. Sentenza colla quale il podestà di Pera, Benedetto d'Arco, condanna i soci di Pasqualino Aldini e di Egidio Nicolai, cittadini d'Ancona, al pagamento di 1953 fiorini d'oro e 3 grossi, in favore di Michele Sotero e Bartolomeo Bigo, borghesi di Pera; con dichiarazione che, trascorsa la mora conceduta senza che il pagamento sia stato eseguito, possano i detti creditori commettere rapresaglie a danno degli anconitani.

In Dey nomine, amen. Hoc est exemplum quarumdam scripturarum cuius tenor talis est.

Super questione, que vertitur in curia domini potestatis ianuensium Peyre et totius Imperii Romani, inter Michaelem Soterium et Bartolomeum Bigum, cives Janue, agentes ex una parte, et Vitalutium Martini de Ancona, syndicum et procuratorem communis universitatis hominum de Ancona, se diffendentem ex altera; et in qua quidem questione oblata fuit per supradictos Michaelem et Bartholomeum contra dictum syndicum, dicto sindicario nomine, peticio infrascripti tenoris.

Michael Soterius et Bartholomeus Bigus, cives ianuenses, constituti in presentia domini Benedicti de Archu honorabilis potestatis ianuensium in Imperio Romano, et presente et audiente Vitalutio Martini de Ancona, sindaco et procuratore communis universitatis hominum de Ancona, et contra ipsum syndicum, dicto nomine; prout de sindicatu apparet instrumento scripto Anchone manu Johannis

quondam ser Angeli de civitate Castelli, millesimo tercentesimo quadragesimo octavo, die vigesima quinta aprilis; dicunt et exponunt ipsi domino potestati et eius curie, quod Pasqualinus Aldini et Egidius Nicolay, cives Ancone, et uterque eorum in solidum, confessi fuerunt Anfreono Basso et Janotto Embriaco, civibus Ianue, utrinque videlicet pro dimidia stipulanti, se habuisse et recepisse in pecunia tantam quantitatem suorum bonorum perperorum auri ad sagium Peyre, pro solvenda tota illa quantitate frumenti quam honerari fecerunt in navi Lanfranci de Podio, et quam quantitatem frumenti confessi fuerunt emptam fuisse de dicta perperorum quantitate; renunciantes ipsi, et uterque ipsorum in solidum, exceptioni non habite et non recepte, non numerate et non ponderate dicte perperorum quantitatis, rei, sicut supra dictum est et infra dicitur per omnia verum non esse, confessionis predicte non facte, doli, mali in factum, conditioni sine causa et omni iuri; unde et pro quibus, nomine et ex causa venditionis et cambii, ipsi Pasqualinus et Egidius, et uterque ipsorum in solidum, promiserunt et convenerunt ipsis Anfreono et Janotto, utrique ipsorum videlicet pro dimidia, dare et solvere, sive dari et solvi facere, ipsis vel alteri ipsorum, seu procuratori ipsorum vel alterius eorum, in civitate Ancone ducatos quatuor millia noningentos sex et quartam unam ducati auri, bonos et expendibiles et iusti ponderis dicti loci Ancone, et hoc intra menses duos et dies duos tunc proxime venturos postquam pignus de quo inferius dicitur in portu Ancone aplicuerit; sane intellecto, quod uni ipsorum facta solutione ab altero liberentur et liberatos esse intelligantur; et ad ipsorum Anfreoni et Janotti cautelam et securitatem, dederunt et assignaverunt eisdem ad pignus et iure pignoris totam illam quantitatem frumenti, que onerata fuit in navi dicti Lanfranchi de Podio; et quam quantitatem frumenti sibi ad ipsum speciale pignus scribi facere promiserunt in cartulario dicte navis, et emptam esse de ipsorum propria pecunia Janotti et Anfreoni, et quod pignus eidem bonum et sufficiens facere promiserunt, pro ipsa ducatorum auri quantitate; ita quod [si] dictum pignus, aliquo accidenti, devastaretur vel devoraretur, quod absit, sit risico et dampno ipsorum debitorum et non ipsorum creditorum; nec etiam ipsi creditores

ad aliquas expensas et avarias pro dicto pignore tenerentur; eunte tamen, stante et navigante dicte pecunie quantitate ad risicum et periculum et fortunam Dey, maris et gentium, et dicti pignoris vel maioris partis dicti pignoris; et hoc postquam dictum lignum, cum eodem dicto pignore, separasset de portu Costantinopoli causa eundi ad suum viagium, proseguendo et continuando quousque in portum Ancone applicuisset, et dictum pignus in dicto cartulario scriptum fuisset; et promiserunt facere et operare ita et sic, quod dicta navis separaret vel velificaret de portu Costantinopoli per totum mensem februarii tunc proximum, iusto Dei, maris vel gentium impedimento cessante, et ipsos indennes assecurare de predicta solucione facienda. Et predicta similiter alia promiserunt dicti Pasqualinus et Egidius ipsi Anfreono et Janotto stipulantibus, et utrique ipsorum in solidum, attendere, complere et observare, et in nullo contrafacere vel venire de iure vel de facto; alioquin penam dupli dicte quantitatis pecunie, cum restitutione dampnorum, expensarum, interesse, que propterea fecerint, litis et extra, eisdem dare et solvere promiserunt, ratis semper nihilominus manentibus omnibus et singulis supradictis. Et proinde omnia bona ipsorum Pasqualini et Egidii et utriusque ipsorum in solidum ipsis Anfreono et Janotto pignori obligaverunt; et fuit actum inter ipsas partes, per pactum, quod occasionibus supradictis, et qualibet earum, quod ipsi Pasqualinus et Egidius realiter et personaliter converti, capi et detineri possint Janue, Pisis, Veneciis, Ancone et Constantinopoli et in Peyra, sub quocumque iudice et magistratu, tam ecclesiastico quam seculari, ita quod ubi conventi essent ibi tenerentur respondere et satisfacere; renunciantes ipsi et uterque in solidum beneficio novarum constitutionum de duobus vel pluribus reis debendis, epistole divi Adriani, privilegio fori, exceptioni non sui iudicis, prescriptioni, conventioni et demum iuris consuetudini, statutorum et capitulorum auxilio, et omni iuri. De omnibus et singulis plene constat instrumento publico, scripto manu Pauli de Ponte, notarii in Peyra, millesimo tercentesimo quadragesimo primo, die decima secunda februarii. Post modum vero dictus Janottus Imbriacus, ex causa venditionis, dedit, cessit, mandavit et tradidit, seu quasi, Bartolomeo Bigo, filio Salin Biga,

burgensi Peyre, et in ipsum totaliter transtulit omnia iura, rationes et actiones reales et personales, utiles et directas, mixtas, rei persecutorias et penales, que et quas habebat et sibi competebant et competere poterant contra ipsos Pasqualinum et Egidium et utriusque ipsorum in solidum et bona ipsorum et utriusque ipsorum in solidum, quantum pro ducatis auri duobus millibus quatringsentis quinquaginta tribus et grossis tribus, bonis, expendibilibus et iusti ponderis Ancone, sibi expectantibus ex dobiis (?) supradictorum ducatorum auri quatuor millium noningentorum sex et quarte unius, de quibus in instrumento cambii predicto fit mentio; prout de dicta cessione apparet alio publico instrumento scripto manu dicti Pauli notarii, dicto millesimo, secunda die martii. Quibus vero sic peractis per dictos Pasqualinum et Egidium, et scripta dicta quantitate frumenti honerati in dicta navi et cartulario dicte navis ad pignus et iure pignoris et eorum Anfreoni et Janotti, accidit quod dictus Egidius Nicolay dedit et vendidit Pasqualino Aldini de Ancona, sindico dicti communis Ancone, per publicum instrumentum scriptum manu Marcellini Gambii, notarii de Ancona, modia quinquaginta grani ad modium communis Peyre, pro precio et nomine precii florenorum sex de auro et grossos novem venetos de argento, ex illo videlicet grano sive frumento quod dictus Egidius habebat in dicta navi Lanfranci de Podio, quod datum et assignatum et scriptum fuit ad pignus predictis Anfreono et Janotto; et quod ipse Lanfranchus, cum dicta navi et cum dicto grano, ire tenebatur Anconam, prout patet pactis habitis inter eos; et quod granum ibat ad risicum dicti Egidii, recedendo a portu Constantinopoli usque Anconam; et quod granum dictus Egidius promisit et convenit dicto Pasqualino, sindico ut supra, mensurari facere, tradi et assignari dicto Pasqualino, sindico ut supra, seu dicto communi Ancone, de grano quod erat oneratum in dicta navi dicti Lanfranci; quod granum capiebat in summa florenos tria millia centum octuaginta septem et dimidium de auro, bonos et legales; et quod granum dictus Egidius scribi fecit ipsi Pasqualino, dicto sindicario nomine recipienti, in cartulario dicte navis. Qui Pasqualinus sindicus, ut supra, sindicario nomine, promisit et convenit dicto Egidio, vel cui concedere vo-

luerit, solvere vel solvi facere in civitate Anchone supradictam quantitatem ducatorum auri, pro solutione dictorum quingentorum modiorum grani, cum tali pacto: quod cum dicta navis dicti Lanfranci applicuisset in portu Ancone, et dictum granum fuisset mensuratum et consignatum ipsi Pasqualino, sindico ut supra, vel dicto communi Ancone, promisit et convenit dictus Pasqualinus, ut supra syndicus et sindicario nomine, dicto Egidio solvere vel solvi facere dicto Lanfranco de Podio, patrono dicte navis, pro nauulo dictorum quingentorum modiorum grani, florenos septingentos quinquaginta de auro, bonos et legales ad pondus Ancone, intra unum mensem postquam dicta navis cum dicto grano applicuisset in portu Ancone et dictum granum mensuratum et assignatum fuisset, dicto Pasqualino, sindico ut supra, vel dicto communi Anchone; et residuum vero dicte quantitatis ducatorum auri trium millium centum octuaginta septem et dimidii, dictus Pasqualinus, syndicus ut supra, promisit ipsi Egidio, vel cui concedere voluisset, solvere vel solvi facere infra duos menses et duos dies, sicut facta fuit promissio per ipsos Pasqualinum et Egidium Nicholay ipsis Antreono et Janotto, quod de ipso precio frumenti obligati ut supra fieri deberet solutio predicta, postquam dicta navis cum dicto grano applicuisset in portu Ancone et dictum granum fuisset mensuratum et assignatum fuisset dicto Pasqualino, sindico ut supra, vel dicto communi Ancone. Ad que omnia supradicta obligavit dictus Pasqualinus, syndicus ut supra, bona dicti communis, scilicet petia mille florenorum de auro bonorum dicti communis; que petia soluta vel non, supradicta rata maneant; prout de predictis omnibus et singulis constat publico instrumento, scripto in Constantinopoli, manu Simonis olim Maglutii de Pisis, imperiali auctoritate notarii et iudicis ordinarii, millesimo tercentesimo quadragesimo primo, die vigesima prima februarii. Item etiam in dicto instrumento subsequenter continentur verba infrascripta: « Et si dictus dominus Lanfrancus cum dicta navi sua et dicto grano a duobus mensibus ultra venerit et applicuerit ad portum Ancone, et consilium populi reformatum fuerit, dictum granum sive frumentum predictum dicte Ancone (*sic*) debent recipi, et solvere pretium et naulum eius, cum pro predictis dictum commune Ancone receperit et habuerit tria

millia florenorum auri pro solucione dicti nauli et frumenti ». Et hoc constat in libris reformationum communis Ancone. Igitur predictus Lanfrancus, coram me notario infrascripto et testibus prefactis, predicta omnia etc. notificando, cum instantia requixivit, dixit et protestatus fuit ipsi domino potestati, vice et nomine communis gerentis, quod dictum granum faciat accipi, et receptum dictum granum sit in civitate Ancone; cum dictus Lanfrancus sit paratus, et per eum non stet dictum granum dicto communi Ancone dare, traddere et adsignare; et quod ipse vicem communis gerens debeat dare et solvere ipsi domino Lanfranco dictos florenos septingentos quinquaginta aureos, pro nauulo predicto, cum dictum commune Ancone, predicta occasione, ut dictum est superius, dictis Egidio et Lanfranco teneatur dare et solvere florenos tria millia centum octuaginta septem et dimidium. Ideo dictus Lanfranchus protestatus fuit dicto domino potestati, et ipsi communi, quoad de predicta quantitate florenorum, quod ipse facere debeat sibi Lanfranco solutionem usque ad complementum dicti nauli sui. Alioquin protestatur de pena predicta et omni damno, interesse; renunciatis etc. Et propterea dictus Lanfrancus, coram notario et testibus, domino capitaneo et ancianis civitatis Ancone, vice et nomine dicti communis gerentibus, cum instantia requisivit, denumtiauit et protestatus fuit ipsis domino capitaneo et ancianis Ancone, quod dictum granum accipere deberent, cum dictum granum esset in civitate Ancone et ipsum dare esset paratus, et per ipsum non staret dare, traddere et resignare dicto communi, et quod ipsi capitaneus, anciani et commune Ancone dare et solvere debentur precium ipsius frumenti modiorum quingentorum; dicendo et denunciando quod si de hiis florenis sive ducatis auri tria millia, qui erant in deposito pro communi Peruxii penes Tigium domini Andree de Pistorio, suo proprio nomine et sociorum societatis Tigii de Uzano, fieri deberet solucio et satisfactio dictorum modiorum quingentorum frumenti, prout de denunciatis constat instrumeto scripto Anc[one manu An]dree notarii, millesimo tercentesimo quadragesimo primo, die nona iulii. Item dicunt etiam dicti Michael et Bartholomeus, quod commune Ancone fecit et constituit syndicum et procuratorem Francischinum

Janotti ad accipiendum et recuperandum nomine dicti communis a dicto Tigio dictos florenos tria millia, prout apparet instrumento scripto Ancone [manu] Marcolini de Ancona notarii, millesimo tercentesimo quadragesimo primo, die ultima marcii. Qui etiam Tigius detentus fuit et incarceratus per multos dies, antequam vellet dictos florenos dare et solvere dicto sindico, nomine dicti communis, dicendo et defendendo se quod dictos florenos tenebat in deposito titulo solvendi frumenti . . . quod adduci debebat de partibus Romanie in navi dicti Lanfranci de Podio, sciendo vero quod dictos florenos nolebant convertere in dicto precio dicti frumenti, set in alios usus dicti communis; prout de dicta detencione apparet alio instrumento scripto manu Francisci Barontii de Mortaria, imperiali auctoritate notarii, dicto millesimo, die Postmodum vero dictus Tigius, videns se sic detemptum, dedit et solvit ipsi Francischino, sindico dicti communis, dictos tria millia florenos auri, quos promisit dare et solvere Bertolo Thome, Bonavite Rato Mutii et Lippo Mathei, tunc officialibus blade communis Ancone; qui syndicus ipsum et dictam societatem dicti Thome quitavit et absolvit, pro dictis florenis tribus millibus, ab omni eo quod ab ipso seu a dicta societate pro parte peti posset, tam occasione reformationis consilii populi communis Ancone et quacumque alia occaxione: hoc tamen reservato inter ipsum syndicum, dicto nomine, et dictum Tigium, de partium voluntate declarato, quod omne ius quod habet Tigius predictus in quingentis modiis grani, tunc adducti Anconam in navi dicti Lanfranci, esset eidem salvum et reservatum iure suo dicto communi, nichilominus quod habet in dicto grano et habenti ius in eo cuilibet reservato; et pro dictis omnibus observandis idem syndicus, dicto nomine, obligavit dicto Tigio, recipienti ut dictum est, omnia bona presentia et futura communis Ancone; prout de predictis constat alio publico instrumento scripto Ancone, manu Simonis olim Tebaldi de Montralaneo, imperiali auctoritate notarii, dicto millesimo, die quarta mensis ianuarii. Per que tria instrumenta, que simul sunt in una carta inserta, evidentissime apparet frumentum fuisse dicti communis, et dictos florenos depositos fuisse occaxione solvendi precium dictorum modiorum quingentorum frumenti; et est

signata dicta carta per D: et sic per ea que dicta sunt et multa alia, que dici possunt, evidentissime apparet dictum commune Ancone et homines dicti communis et bona ipsorum fore obligati, obligatos et obligata ipsi Michaeli et Bartolomeo, pro dictis ducatis auri duobus millibus quadringentis quinquaginta tribus et grossis tribus, et pro expensis, dampnis et interesse ob hoc subsecutis, et etiam pro penis in dictis instrumentis cambii et venditionis facte per dictum syndicum contentis. Et quia longo tempore multe querimonie de predictis facte sunt per ipsos creditores tam Janue coram venerabilibus dominis ducibus Ianue, quam etiam Ancone et Peyre, e quibus multe sententie, laudes et reprehensalie facte sunt et fuerunt ac concesse ipsis creditoribus in favorem ipsorum, et eis ob hoc competat et sit ius agendi contra dictum syndicum dicti communis Ancone, dicto sindicario nomine, et contra ipsum commune, homines et bona ipsorum, pro dicta ducatorum auri quantitate, penis et expensis, dampnis et interesse predictis; ideo dicti Michael et Bartolomeus agunt contra ipsum syndicum, dicto sindicario nomine, et per eum contra commune Ancone predictum, et homines et districtuales Ancone et bona ipsorum; et petunt ab ipso domino potestate ipsum syndicum, sindicario nomine, et per eum homines et districtuales dicti communis et bona ipsorum, eos condempnari et condempnatos pronumptiari ad dandum et solvendum eisdem nunciis predictis quantitatem pecunie infrascriptam. Primo videlicet in una parte dictos ducatos auri duo millia quatringsentos quinquaginta tres et grossos tres, pro sorte contenta in dicto instrumento cessionis. Item in alia parte duplum dicte quantitatis sortis, contentum in dicto instrumento cambii ducatorum quatuor millium noningentorum sex et quarte unius: cuius quantitatis dimidia tangit et pervenire debet ipsis Michaeli et Bartholomeo ex forma dicti instrumenti iurium cessorum, que dimidia est ducati auri quatuor millia decem sex et quartam; quam petunt tam ex forma iuris, quam ex forma capituli positi sub rubrica de usura detorta; ad observationem cuius capituli dominus potestas tenetur vinculo iuramenti. Quod quidem capitulum continet clausulam infrascripti tenoris: « Et quelibet persona non usuraria licenter possit penam petere; et de pena cuilibet non

usurario ego consul faciam rationem, non obstante quod dicitur quod pena addita sit in fraudem usurarum, cum hoc iure inibi debet quando creditor vel cui cesserit est vel fuit usurarium ». Item in alia parte petunt ipsos sindicum, dicto nomine, commune et homines et bona eorum condemnari et pronumptiari ad dandum et solvendum eisdem ad rationem ducatorum quinque sex, pro eo quod dictum debitum solutum non fuit ad terminum in dicto instrumento contentum; et hoc per formam capituli positi sub rubrica: « De deposito ad statutum terminum adcepto ». Quod sic dicitur: « Si quis ad statutum terminum, vel ad statutum iter, seu viagium, aliquam pecuniam in itinere maris, in societate vel acomendacione, aut mutuo, vel aliquo modo acceperit, eamque sine iusto Dey impedimento ultra terminum tenuerit, aut in alium iter eam transmiserit; tunc quantum ipsa pecunia augumentata fuerit, absque ullo detrimento, sit salva in terra, scilicet in bonis ipsius qui eam acceperit, et huic maneat de quinque sex ad rationem, laboret ipsa pecunia, et tantum lucrum presumatur processisse ad minus ex ipsa pecunia. Si vero lucratus fuerit amplius » etc. Item in alia parte petit ipsum commune, et homines et bona dicti communis condemnari eis ad dandum florenos mille tercentos pene aposite in dicto instrumento venditionis facte per dictum Egidium dicto Pasqualino, sindico dicti communis Ancone. Item cum circa predicta dicti Michael et Bartolomeus instructas expensas fecerunt tam Ancone quam Janue et Peyre, pro dicto debito recuperando, petunt pro expensis factis perperos quingentos; et nihilominus de expensis faciendis protestantur contra dictum sindicum, salvo et reservato eis omni iure addendi, comminuendi, mutandi, corrigendi, plus petendi, et si oportuerit aliam de novo petitionem faciendi.

Exibent autem ipsi domino potestati infrascripta instrumenta et scripturas:

Primo instrumentum cambii, quod signatum est exterius per A.

Item aliud instrumentum cessionis, quod signatum est exterius per B.

Item aliud instrumentum denumptiationis, et aliud instrumentum vendicionis facte dicto sindico, que sunt simul in una carta signata exterius per C.

Item alia tria instrumenta, que sunt simul in una carta, sindicatus receptionis dictorum trium millium florenorum et deceptionis dicti Tinghi, et aliud solutionis dictorum florenorum trium millium; que carta signata est per D.

Item instrumentum sindicatus dicti Pasqualini, quod signatum est per E.

Item littera laudis et reprehensaliarum domini Simonis, olim ducis Janue, signata per F.

Item alias litteras inlustris domini Johannis de Murta, ducis Janue, signatas per G.

Item quamdam sententiam latam in curia Peyre, signatam per H.

Item quoddam manuale testium productorum in curia Peyre, signatum per I.

Item aliud instrumentum bladi extracti de Ancona, signatum per L.

Millesimo tercentesimo trigesimo octavo, die quarta augusti. Deposita in iure, in presentia domini potestatis, per dictos Michaellem et Bartholomeum, presente dicto Vitalucio, dicto sindicario nomine, cui data est similis petitio in presentia dicti domini potestatis; petente dicto Vitalucio, dicto nomine, terminum competentem statui sibi ad respondendum dicte petitioni.

Ea die. Dominus potestas, pro tribunali sedens ad solitum bancum iuris, statuit terminum dicto Vitalucio, dicto nomine, usque ad diem sabati proximi, per totam diem nonam augusti, ad respondendum dicte petitioni; et si terminus predictus cadet in die feriata, assignavit eidem diem ultimo subsequentem.

Nos Nicolaus Cazanus, potestas ianuensium in Peyra et toto Imperio Romanie, cognitor questionis supradicte, visa et diligenter examinata supradicta petitione porrecta per dictos Michaellem et Bartholomeum, et contentis in ea, et visis responsionibus et expositionibus factis per supradictum sindicum, dicto sindicario nomine, contra dictam petitionem, et visis omnibus instrumentis et iuribus productis et exhibitis per utramque partem, et attestacionibus testium productorum per predictos Michaellem et Bartholomeum, et reformationibus consiliorum dicti communis Ancone, productis in dictam causam et questionem, et visis et au-

ditis allegationibus factis per ipsas partes in dicta causa et questione, coram nobis exhibitis et productis; et consideratis et plenarie examinatis omnibus que supra dicta petitione et actis ac iuribus predictis considerata et videnda fuerunt; auditis insuper semel, pluries et pluries, omnibus hiis que dicte partes coram nobis dicere, ostendere et allegare ut supra voluerunt, tam ore tenus quam in scriptis; habita per nos supra predictis omnibus deliberatione matura, Christi nomine invocato, et ipsum semper habendo pre oculis, et in omni meliori modo, iure et forma quibus melius possimus, sedentes pro tribunali ad banchum iuris, in loco infra scripto, finaliter in hiis suprascriptis dicimus, pronunciamus, sententiamus et condemnamus et absolvimus, diffinimus, declaramus, terminamus inter dictas partes, supra dicta petitione, questione, et omnibus supradictis ut infra. Videlicet, quod socii societatis supradicti Pasqualini, qui socii solverunt debitum et sociorum, secundum reformationes consilii communis Ancone, dare et solvere teneantur et debeant supradicto Bartholomeo Bigo florenos mille noningentos quinquaginta tres auri et grossos tres hinc ad annum unum et dimidium; [que summa si] soluta non fuerit dicto Bartholomeo Bigo intra dictum terminum, ex nunc prout ex tunc, dicto termino elapso, sit licitum dicto Bartholomeo Bigo et possit legitime capere et arrestare, et capi et arrestari facere ad suam liberam voluntatem de bonis et rebus cuiuscumque, sive personarum de Ancona et eius districtu, in defectu dictorum non solventium, et causa et occasione ipsorum sociorum Pasqualini predicti, et hoc usque ad integram satisfactionem et solutionem dictorum florenorum mille noningentorum quinquaginta trium et grossorum trium, in quolibet loco, et tam in terra quam in mare et in terra et in mare. Ab omnibus vero aliis in dicta petitione dictorum Michaelis et Bartholomei contentis, et earum occasione, et occasione instrumentorum et iurium ipsorum Michaelis et Bartholomei et cuiuslibet eorum, dictum commune Ancone et eius syndicum predictum, dicto sindicario nomine, et omnes alios de Ancona, absolvimus et liberamus, et absolutos et liberatos esse pronuntiamus, omni via, iure et modo et forma quibus melius ut supra possimus etc.

Pronumptiata ut supra per dictum dominum potestatem, sedentem pro tribunali ad banchum iuris, in Peyra, in domo heredum qm. Rubey de Siveria, in qua habitat dictus dominus potestas, et in qua per ipsum ius redditur: anno dominice nativitatibus MCCCXLVIII, indictione prima, secundum cursum Janue, die XII decembris, circa vespere. Testes: Johannes de Fantino, Nicolaus Pasturellus, Assalonus Cisinus, burgensis Peyre, et Antonius Pamoleus de Levanto, notarius; et presentibus et audientibus dictis Michaeli et Bartolomeo Bigo; et supradicto Vitalucio Martini, dicto sindicario nomine, causam contradicente in hiis que faciunt contra eum, et aprobante ipso in quantum faciunt pro eo, dicto sindicario nomine. Et lecta, testata, publicata per me Bartholomeum Tavanum notarium infrascriptum, in predicta curia Peyre; et audientibus supradictis testibus et dictis partibus.

Bartholomeus Tavanus, sacri imperii notarius, et scriba curie ianuensium Peyre, supradictis omnibus interfui et rogatus scripsi.

Ego Bertus filius Francischeti Berti de Arimino, auctoritate imperiali notarius, ut predicta in instrumento inveni, ut apparebat manu Bartholomei predicti, ita hic fideliter exemplavi et in publicam formam redegi, nil addens neque minuens fraudulenter, sub anno Domini millesimo tercentesimo quinquagesimo, indictione tertia, tempore domini Clementis pape VI, die secunda mensis aprilis.

Archivio di Stato. *Materie Politiche* (Supplemento), mazzo XIX, num. 2737 bis. Le lacune indicano i guasti esistenti nella pergamena.

IV.

1359, 31 maggio. Papa Innocenzo VI dà facoltà ai frati carmelitani di accettare la donazione di un fondo in Pera.

Innocentius etc. Priori generali et fratribus ordinis beate Marie de Monte Carmeli.

Cum in partibus Romanie nullus locus tui ordinis habeatur, nuper dilectus filius Osbertus Ganh, habitator loci de Pera, Con-

stantinopolitani diocesis, certum territorium infra predictum locum de Pera pro uno loco fratrum tui ordinis donavit *etc.* Concedit facultatem accipiendi, et ibi religiosos instituendi. Datum Avinione, secundo kalendas iunii, anno VII.

SUAREZ, *Patriarchatus Const.*, par. I. fol. 155 *verso*. — RIANI, *Dépouillements etc.*, pag. 283, num. CXXXVIII.

V.

1362, 28 ottobre . . . Minister seu rector ecclesie curate sancti Michaelis de Peyra, protestatus fuit . . . quod Rolandus Peliparius, burgensis Peyre, hodie secus hostium dicte ecclesie, videlicet extra ecclesiam, una cum alio burgense Peyre, receperint oblacionem sive offerendam que communiter per artifices et homines arcium Peyre annuatim in festo beatorum Simonis et Thadei defertur ipsi ecclesie, videlicet unam candelam sive unum cereum diversi ponderis pro qualibet, et que deferebantur ipsi ecclesie; quod quidem fecit in grave damnum *etc.* Protestatur quatenus ipsam oblacionem sibi det et restituat, sub pena excommunicationis *etc.* Qui Rolandus, respondens predictis, dicit quod capitaneus et potestas Peyre ipsum constituit ad dictam oblacionem recipiendam, et quod vadet ad dicendum predicta domino capitaneo et non sibi. Actum Peyre, in logia communis Peyre.

Pergamena autentica dell' Archivio capitolare di S. Lorenzo in Genova, segnata col num. 265; e così riferita dal Poch, nelle *Miscellanee Storiche, Mss.* della Civico-Beriana, vol. IV, reg. III, pag. 50.

VI.

1371, 3 febbraio. Estratto dal testamento di Lanfranco Gambone, borghese di Pera.

In nomine Domini amen. Lanfrancus Gambonus, burgensis Peyre, sanus mente et corpore, et in sua bona memoria existens, intendens navigare, et divinum timens iudicium, cuius nescitur hora,

volens per nuncupationem suam condere testamentum, seu ultimam voluntatem, de se et bonis suis talem fecit dispositionem.

In primis suam elegit sepulturam apud ecclesiam sancti Francisci fratrum minorum de Peyra etc. (*sic*).

Item legavit, voluit et statuit et ordinavit, quod quedam terra, quam ipse testator habet in districtu Janue, in valle et potestatia Bisannis, videlicet in villa Fontanegii, vineata et arborata diversis arboribus, cum domibus duabus vel pluribus suprapositis, ullo tempore vendi vel alienari vel in alium transferri non possit, modo aliquo vel ingenio que dici vel excogitari possit, et quod omnes introitus, redditus et pensiones dicte terre et omnium in ea suprapositarum dari et distribui debeant omni anno in perpetuum, pro anima ipsius testatoris, in modum et formam infrascriptum et infrascriptam, et prout inferius dicitur. Et similiter voluit, statuit, legavit et ordinavit quod de illis locis, seu pecuniarum quantitibus, que et quas ipse testator habet in comperis communis Janue, accipiatur incontinenti, mortuo ipso testatore, per infrascriptos, de quibus inferius proxime dicitur, tanta quantitas ex dictis locis et quantitibus pecuniarum que bene valeat, tempore mortis ipsius testatoris, libras sexcentas ianuinarum: que ullo tempore vendi vel alienari non possint, quovis modo vel ingenio que dici vel excogitari possit. Et quod redditus et proventus dictorum locorum dentur, distribuantur, et dari et distribui debeant, omni anno et in perpetuum, pro anima ipsius testatoris, in modum infrascriptum et prout infra dicitur, et per infrascriptos de quibus et prout inferius proxime dicitur: videlicet quod de introitibus, redditibus et proventibus dictorum locorum, seu pecuniarum quantitatum, valencium ut supra dictas libras sexcentas ianuinarum, et sic acceptorum seu acceptarum ut supra, qui et que habebuntur et exigentur et percipientur a die mortis ipsius testatoris in antea, quolibet anno, ex dictis locis seu quantitibus pecuniarum sic acceptis ut supra, detur et dari debeat omni anno in perpetuum conventui fratrum minorum de Janua tanta pecuniarum quantitas, que sufficiat pro celebranda missa una de conventu solempnis, pro anima ipsius testatoris; in qua missa, seu ad quam missam ut supra celebrandam, sint et esse debeant candeles sexaginta de cera ad minus,

que ponderent in summa librarum viginti; que talis missa ut supra celebretur et celebrari debeat per dictum conventum in ecclesia fratrum minorum de Janua omni anno, in perpetuum, pro anima ipsius testatoris. Item quod de dictis introitibus, redditibus, pensionibus et proventibus supradictis, dicte terre, domorum suprapositarum et locorum predictorum, sic acceptis ut supra, dentur, solvantur et expendantur per infrascriptos, de quibus et prout infra proxime dicitur, omni anno et in perpetuum, libre decem ianuinarum in celebrandis et pro celebrandis tot missis pro anima ipsius testatoris, pro quibus et quot solvi debeant et conveniens sit solvi dictas libras decem ianuinarum, in illis videlicet ecclesiis civitatis Janue de quibus et prout videbitur et placuerit infrascriptis fideicommissariis suis, de quibus infra proxime dicitur. Residuum vero dictorum introituum, reddituum, pensionum et proventuum, voluit, statuit, legavit et ordinavit dictus testator dari et distribui debere per dictos fideicommissarios suos, de quibus infra proxime dicitur, omni anno in perpetuum, pro anima ipsius testatoris, pauperibus Christi, orfanis ac miserabilibus personis, et in maritandis pauperibus puellis de quibus et prout dictis fideicommissariis suis videbitur. Que omnia et singula fieri, exequi, dari, solvi, expendi et distribui debeant ut supra per Dagnanum Gambonum, Antonium Panissarium notarium, et per guardianum conventus fratrum minorum de Janua, qui tunc temporis fuerit guardianus dicti ordinis ut supra; [qui?] possint, debeant et teneantur elligere, substituere et constituere loco illius talis, qui decesserit, ut supra, unum alium fideicommissarium, qui videatur eisdem ydoneus et sufficiens ad predicta exequenda. Qui tamen fideicommissarius sic electus, seu elligendus, constituendus, substituendus ut supra, sit et esse debeat unus ex filiis ipsius testatoris, qui tunc temporis esset habitator in civitate Janue, si fuerit ydoneus et sufficiens, arbitrio illius talis superstitis et dicti guardiani. Et si tunc temporis non esset in Janua habitator aliquis ex dictis filiis ydoneus et sufficiens ut supra, elligatur et elligi debeat ut supra ad predicta aliquis ex propinquis ipsius testatoris, habitator in Janua, qui videatur sufficiens ad predicta illi tali superstiti et dicto guardiano. Et si contingerit tunc non inveniri in Janua aliquem ex dictis filiis suis, vel

aliquem ex propinquis suis, sufficientem ut supra et habitantem in Janua ut supra, tunc et eo casu eligatur et eligi debeat ut supra ad predicta aliquis alius, de quo et prout dicto tali superstite et dicto guardiano videbitur et placuerit; et sic fiat et fieri debeat successive et in perpetuum, ita quod semper sint et esse debeant tres fideicommissarii ad predicta fienda et exequenda, ut supra; inter quos, seu ex quibus, semper sit et esse debeat ille qui fuerit guardianus dicti ordinis; qui habeant illam potestatem de qua dictum est supra. Et si contingerit dictos Dagnanum et Antonium non superesse, tempore mortis ipsius testatoris, tunc et eo casu statuit, voluit et ordinavit dictus testator quod per officium Gazarie etc. (*sic*).

Item legavit Mariete filie Dagnani Gamboni, ad suum maritare et quando maritabitur, perperos centum auri ad dictum sagium; et si contingerit dictam Marietam non maritari, quod nihil ex dictis perperis centum habere debeat dicta Marieta, vel alius pro ea. Item voluit et ordinavit, quod de bonis ipsius testatoris etc. (*sic*).

Item legavit heredibus quondam Nicole Correzarii dicti Gamboni (*sic*), si qui heredes invenientur dicti quondam Nicole, perperos sexaginta ad dictum sagium etc. (*sic*).

Item legavit heredibus quondam Guillielmi de Cassina, civis Janue, perperos decem auri ad dictum sagium.

Reliquorum vero bonorum ipsius testatoris, mobilium et immobilium ubicumque existentium, iurium et actionum, sibi universales heredes instituit, equaliter et equali portione, supradictum (*sic*) Luchinum filium suum et supradictos (*sic*) Pambellum, Baptistam et Domeneginum similiter filios suos, et quemcumque filium masculinum nasciturum ex ipso Lanfranco ac ex supradicta (*sic*) Argenta uxore sua, etc. (*sic*). Hec est ultima voluntas ipsius testatoris etc. (*sic*).

Actum Peyre, in ecclesia sancti Michaelis, anno dominice natiuitatis M. CCC. septuagesimo primo, indictione octava, secundum cursum Janue, die tertia februarii, circa terciam. Testes vocati et rogati: Magister Antonius de Felesano scolacius, magister Bartholomeus Turrigia de Riva, Conradus de Lachu, Petrus de Leone qm. Leonis, Nicolaus de Goano coirasarius, Antonius de

Bargono remolarius et Joannes Faxolus de burgo Predis, burgenses Peyre.

Scriptum manu Durantis Durantis notarii.

Archivio di Stato. *Materie Politiche* (Supplemento), mazzo XIX, num. 2737 bis.

VII.

1373, 18 settembre. Codicilli al testamento di Lanfranco Gambone.

In nomine Domini, amen. Lanfrancus Gambonus, burgensis et habitator Peyre, sanus mente et intellectu, et in sua bona memoria existens, tamen languens corpore, quamvis testamentariam super bonorum suorum dispositionem fecerit, scriptam manu Durantis Durantis notarii, millesimo ccc septuagesimo primo, vel septuagesimo secundo, seu alio millesimo, ut asserit; quoniam usque ad extremum vite recedere licet a quacumque lege ultime voluntatis, et propter conditionem rerum, successos varios, oporteat eum remutare consilium, idcirco post ipsum testamentum presentes disposuit codicillos.

Primo quidem voluit, disposuit et mandavit, quod mortuo ipso testatore etc. (*sic*). Item de legatis pro anima sua factis per ipsum testatorem, et in Janua distribuendis et solvendis ex forma dicti testamenti, ademit et subtraxit terciam partem. Item quod due tercie partes ipsorum intelligantur legate et deberi et non ultra, exceptis capis que dari debent in Janua; que cape integre dari debeant prout et sicut in dicto testamento continetur etc. (*sic*).

Cetera vero que dictus Lanfrancus in dicto suo testamento scripto manu dicti Durantis Durantis notarii disposuit, legavit et ordinavit et fecit, et que in ipso continentur, approbavit et confirmavit, et in ipsis ipsum testamentum plenissime confirmavit. Et hanc suam ultimam voluntatem asseruit esse velle, que valere voluit iure codicillorum, vel alterius cuiuscumque ultime voluntatis quam melius valere potest, et eam ab omni herede suo firmiter et inviolabiliter observari.

Actum in mari maiori, videlicet in flumine sive stagnono castri Peire, prope turrim, super galeota olim communis, que patronizabatur per Nicolaum Garronum et captam per quamdam galeam de Debordiza emuli communis Janue; anno nativitatis Domini millesimo tercentesimo septuagesimo tertio, indictione decima, secundum cursum Janue, die decima octava septembris, post nonam et vespervas, presentibus testibus Georgio de Vignolo, Sorleono Galiceto, Johanne de Lisorio (?), Martino de Caffa, Manuele de Bavaro qm. Philippi, Dominico de Corsanego et Jacobo Buffecto de Vigono; ad hec vocatis et rogatis.

Scriptum manu Johannis de Langascho notarii.

Arch. cit. *Materie Politiche*, mazzo cit.

VIII.

1388, novembre-dicembre. Lega offensiva e difensiva tra il re di Cipro, Francesco Gattilusio, signore di Metellino, i cavalieri di Rodi, i Maonesi di Scio ed il comune di Pera.

In nomine sancte et individue Trinitatis, patris et filii et spiritus sancti, beate Marie semper virginis matris eius, beatorum Johannis baptiste et evangeliste, beatorum apostolorum Petri et Pauli, et omnium sanctorum et sanctarum curie celestis, feliciter, amen. Ad bonum tranquillum et pacificum statum et augmentum parcium subscriptarum. Egregius et potens milix, dominus Monteolinus de Vernino, ambassator, syndicus et procurator serenissimi et excellentissimi principis et domini, domini Jacobi Dei gratia regis Jherusalem et Cipri, habens ad infrascripta et alia facienda plenum et sufficiens mandatum, iusta formam publici instrumenti scripti manu Adonis Benedicti, clerici Laudunensis diocesis, habitatoris Nicossie et eiusdem serenissimi dominis regis secretarii, hoc anno, die secunda novembris; et cuius quidem instrumenti tenor talis est.:

In nomine Domini, amen. Noverint universi et singuli, presentes pariter et futuri, quod nos Jacobus, Dei gratia Jerusalem et Cipri rex, confidentes ad plenum de probitate, industria et legalitate nobilis et egregii militis Monteolini de Vernino, dilectissimi fidelis

ambassadoris et consilarii nostri, ipsum nomine nostro et pro nobis, omni modo via iure et forma quibus melius possumus, constituimus, facimus et ordinamus nostrum verum, certum, legitimum et indubitabilem procuratorem, actorem, factorem, negociorum gestorem, nuncium et syndicum nostrum specialem et generalem, ita tamen quod generalitas specialitati non derroget, nec e contra, videlicet ad tractandum, procurandum, faciendum et firmandum unionem, seu ligam, cum venerabilibus et religiosis viris dominis locumtenentibus reverendissimi patris domini magistri, proceribus, ballyvis et conventu Roddi, nec non cum egregiis et potentibus viris dominis ducibus Crete et Archipelagi, Metelini, Syi et Peyre gubernatoribus, vel eorum procuratoribus aut locumtenentibus, ac etiam cum quibuscumque aliis personis predictam ligam unionem intrare volentibus, iuxta discrecionem dicti nostri procuratoris, specialiter et expresse contra illum Turcum filium iniquitatis et nequicie, ac sancte Crucis inimicum, Moratum Bey et eius sectam, cristianum genus sic graviter invadere conantes, et ad promittendum, iurandum, transigendum, paciscendum et obligandum, nomine nostro et pro nobis, omnibus modis, pactis, terminis et condicionibus, cum quibuscumque aliis personis, et de illa seu pro illa quantitate pecunie prout eidem nostro procuratori visum fuerit pro meliori faciendum, promittentes bona fide totum id et quidquid per dictum nostrum procuratorem et ambasciatorem in predictis et circa predicta, seu quolibet aut aliquod predictorum, factum, promissum, conventum et obligatum fuerit, ratum, gratum atque firmum perpetuo habituros et inviolabiliter observaturos. Dantes et concedentes dicto nostro procuratori et ambasciatori plenam licenciam, liberam potestatem, cum pleno, libero, speciali et generali mandato, premissa omnia universa et singula faciendi, dicendi et exercendi, et quecumque alia nos faciemus et facere possemus si presentes essemus. Relevantes relevareque promittentes dictum nostrum procuratorem et ambasciatorem ab omni honore satisfaciendi de iudicio et sisti et iudicatum solvi, cum omnibus universis et singulis aliis suis clausulis opportunis et necessariis, et cum omni iure, renunciacione pariter et cautela. Et hoc sub ypotheca et obligacione omnium bonorum nostrorum presencium et futurorum. In cuius rei testimonium, et

ad maiorem cautelam omnium premissorum, presens procuratorium in formam publici instrumenti redactum fieri iussimus per Odonem Benedicti, notarium publicum infrascriptum, dilectum secretarium nostrum, et nostri sigilli appensione muniri. Datum Nicosie, in palacio nostro, anno a nativitate Domini millesimo tercentesimo octuagesimo octavo, indictione undecima, die secunda novembris; presentibus egregiis et nobiles militibus: Petro de Caffrano, nostri regni Cipri amirato, Johanne Prevost, Petro de Flomy, et magistro Antonio de Pergano, artium et medicine professore, dilectis fidelibus nostris, testibus ad predicta vocatis specialiter et rogatis.

Et ego Odo Benedicti, clericus Laudunensis diocesis, habitator Nicosie, publicus auctoritate imperiali notarius, ac prefati serenissimi domini mei, domini Jherusalem et Cipri regis illustrissimi, secretarius, predictis omnibus, una cum prenominate testibus, presens fui; et rogatus, predicta scripsi et publicavi, signoque meo solito una cum appensione ipsius domini nostri domini regis sigilli signavi, requisitus in fidem veritatis.

Reverendus in Christo pater et dominus, dominus frater Palamides Johannis, sacre domus hospitalis sancti Johannis Jerosolimitani amiratus, et dominus frater Dominicus de Alamania preceptor civitatis Neapolis et locumtenens magni preceptoris conventus sancti Johannis Jerosolimitani, sindici et procuratores reverendi in Christo patris domini, domini Petri de Cullanto, marescalli, et reverendissimi in Christo patris domini fratris Johannis Ferdinandi de Heredia, sacre domus hospitalis sancti Johannis Jerosolimitani humilis magistri et pauperum Christi custodis dignissimi, locumtenentes conventus et religionis sancti Johannis Jerosolimitani, habentes etiam ad hoc et alia faciendum plenum ac sufficiens mandatum, iusta formam publici instrumenti scripti manu mei notarii infrascripti, hoc anno, die lune, ultima mensis novembris; et cuius quidem instrumenti tenor talis est.

In nomine Domini, amen. Reverendus in Christo pater et dominus, dominus frater Petrus de Cullanto, marescallus, et reverendissimi in Christo patris et domini domini fratris Johannis Ferdinandi de Heredia, sacre domus hospitalis sancti Johannis Jerosolimitani humilis magistri, et pauperum Christi custodis dignissimi, locumtenens,

pro se ipso, et nomine et vice ceterorum procerum et fratrum conventus Roddi, omni via, modo, iure et forma quibus melius potuit et potest, fecit, constituit, creavit, ac loco sui et dicte religionis et conventus posuit, suos certos nuncios, syndicos, procuratores et actores, reverendos in Christo fratres suos, dominum fratrem Dominicum de Alamania, preceptorem civitatis Neapolis et locumtenentem magni preceptoris dicte sacre domus, et dominum fratrem Palamides Johannis, amiratum dicte sacre domus et hospitalis, presentes et mandatum huiusmodi sponte suscipientes, specialiter et expresse ad inhiendum, tractandum et perficiendum ligam, unionem, confederationem, fraternitatem et societatem inter sacram regiam maiestatem Jherusalem et Cipri, inclitum dominum Mittelini et dominos gubernatores civitatis et insule Siy, contra scilicet omnes et singulos turcos infideles; et pro predicta liga et unione prefacta, religionem et conventum in quocumque contractu obligandum et colligandum cum supranominatis, seu cum procuratoribus seu ambaxiatoribus eorum, et cuiuslibet ipsorum; sub illis pactis, modis, formis et temporibus, obligationibus, promissionibus, clausulis et cautelis, penis et renunciationibus, de quibus et prout dictis procuratoribus suis et sindicis melius videbitur et placebit; et generaliter in predictis et circa predicta faciendum, que opportuna occurrerint et necessaria videbuntur, queque causarum merita et ordo iuris exigunt et requirunt. Dantes et concedentes supradictis procuratoribus et sindicis, in predictis et circa predicta, et in dependentibus, emergentibus, accessoriis, annexis et connexis ab eis, plenum, liberum et largum mandatum, cum plena libera et generali administracione. Promittens mihi notario infrascripto, tamquam publice persone officio publico stipulanti, et recipienti nomine et vice omnium et singulorum quorum interest, intererit, et in futurum poterit interesse, perpetuo habiturum ratum, gratum et firmum quidquid per dictos procuratores suos actum, gestum seu procuratum fuerit et quomodolibet obligatum; sub ypotheca et obligacione omnium bonorum dicte religionis et sacre domus, presencium et futurorum. Jurans insuper dictus reverendus procurator, dominus locumtenens, manu propria, super crucem suam quam gestabat, more maiorum suorum, nec non promittens michi dicto notario, stipulanti

et recipienti prout supra, contra predicta vel aliquod predictorum non facere vel venire, aliqua ratione, occasione vel causa, que modo aliquo vel ingenio, de iure vel de facto, dici vel excogitari posset. Actum in castro Rodi, videlicet in terracia habitationis dicti reverendi patris domini locumtenentis, anno dominice nativitatis millesimo tercentesimo octuagesimo octavo, indicione undecima, die lune, ultima mensis novembris, in vespere. Testes: reverendus frater in Christo Gracias de Maycem, preceptor Ville franche, egregius milix dominus Johannes Cursinus de Florentia, marescallus regis Ermenie, et dominus frater Restagnus de Anglia, locumtenens Tripopolensis dicti conventus.

Manuel de Valente de Rappalo, imperiali auctoritate notarius, predictis omnibus interfui et rogatus scripsi.

Egregius et nobilis dominus Barixonus de Mari, ambasiator, syndicus et procurator magnifici et potentis viri domini Francisci Gatillucii, civitatis et insule Mettelini domini, habens similiter ad infrascripta plenum et sufficiens mandatum, iuxta formam publici instrumenti scripti manu Ludovici Bartholomei de Massia, notarii, hoc anno, die secunda novembris; et cuius quidem instrumenti tenor est inferius scriptus.

In nomine Domini, amen. Magnificus et potens dominus Franciscus Gatelluxius, civitatis et insule Mettelini dominus etc., fecit, constituit, collegit et ordinavit suum certum nuntium, atque legiptimum procuratorem et ambassatorem, nobilem virum Barixonum de Mari qm. Nicole, presentem et dictum mandatum sponte suscipientem, specialiter ad confirmandum ligam et impresiam diu tractatum inter serenissimum principem dominum dominum Jacobum Dei gratia Jherusalem et Cipri regem, et illos dominos Roddi atque de Syo, contra infideles sancte matris Ecclesie; et pro predicta liga et unione, prefactum dominum Mittelini in quocumque genere contractus obligandum et colligandum cum prelibatis infra contentis et prenomatis, seu cum procuratoribus et ambasiatoribus et quibuscumque eorum, nec non cum omni alio vero principe, domino et persona, quo vel quibus dicto Barixono, procuratori et ambasciatori suo, placuerit atque visum

fuerit fore colligandum. Et hoc sub illis pactis, promissionibus, obligationibus, terminis, stipulationibus, renunciationibus et penis, que videbuntur dicto Barixono, procuratori et ambaxiatori suo, et in omnibus et per omnia sicuti placuerit et visum fuerit eidem Barixono fore saviori de premissis; et demum generaliter ad omnia alia et singula faciendum, promittendum, iurandum et obligandum que in predictis omnibus et singulis fuerint necessaria et opportuna, et que ipsemet dominus Mittelini facere posset, si adesset, et que et per quemcumque verum et legitimum procuratorem atque specialem ambasciatorem possent fieri. Dans et concedens dicto Barixono, procuratori suo, in predictis omnibus et singulis plenum, liberum, largum et generale mandatum, cum plena, libera, larga et generali potestate atque administratione. Promittens prefactus dominus Mittelini se perpetuo habiturum ratum, gratum et firmum quicquid et quantum in predictis omnibus et singulis per dictum Barixonum, procuratorem et ambasciatorem suum, fuerit actum, gestum et promissum, seu quomodolibet conventum et obligatum, pro predicta unione et liga firmanda cum supradictis ut supra contentis. Et hoc sub ypotheca et obligatione omnium bonorum prelibati domini Mettelini presencium et futurorum. Jurans ad sancta Dei evangelia, tactis corporaliter scripturis, atque promittens michi notario infrascripto, tamquam persone publice officio publico stipulanti, et recipienti nomine et vice omnium et singulorum cuius vel quorum interest vel intererit, vel interesse poterit in futurum, contra predicta in aliquo non facere vel venire, aliqua ratione, occasione vel causa que dici vel excogitari posset, de iure vel de facto; sub dictis ypotheca et obligatione omnium bonorum suorum habitorum et habendorum. Actum Mettelini, in cancellaria videlicet inferiori prefacti domini Mettelini; anno dominice nativitatis millesimo tercentesimo octuagesimo octavo, indicione undecima, secundum cursum Janue, die secunda novembris, horis terciarum. Presentibus testibus: Thoma de Camilla, Vesconte de Marino et Bernabove de Mari, ad hec specialiter vocatis et rogatis.

Ludovicus Bartholomei de Massia, imperiali auctoritate notarius hiis omnibus interfui, et rogatus scripsi.

Egregius et potens vir dominus Nazarius Justinianus de Rocha, ambasiator, syndicus et procurator egregii viri domini Bartholomei de Curia, honorabilis potestatis civitatis et insule Syi, gubernatorum et consiliariorum dicte civitatis et insule, habens propterea ad infrascripta et alia faciendum plenum et sufficiens mandatum, iusta formam publici instrumenti scripti manu Antonii Brechaneche, notarii, hoc anno, die decima novembris: et cuius quidem instrumenti tenor infra scribitur.

In nomine Domini amen. Egregius et potens vir dominus Bartholomeus de Curia, honorabilis potestas et rector civitatis et totius insule Syi pro comune Janue, in presencia, consensu et auctoritate, consilio, voluntate et deliberacione gubernatorum, consilii seu consiliariorum infrascriptorum, nec non et ipsi gubernatores, consiliari auctoritate, consensu, voluntate et deliberacione dicti domini potestatis, ad sonum campane specialiter convocati; et quorum quidem qui interfuerunt nomina sunt hec: Domini Antonius et Franciscus, gubernatores, dominus Franciscus Justinianus olim de Furneto, dominus Lodixius Justinianus, dominus Antonius de Savignono, castelanus castri Colla, dominus Antonius de Zenzegna, dominus Cristoforus de Costa et dominus Dixerinus de Podio burgenses Syi, pro se et successoribus eorum, et nomine et vice universitatis et insule Syi, omni modo, iure, via et forma quibus melius fieri potest, fecerunt, constituerunt, creaverunt et ordinarunt ipsorum et dicte universitatis verum, certum et unicum syndicum, ambassiatores, nuncium et procuratorem, et quidquid melius de iure fieri et appellari potest, circumspexit virum dominum Nazarium Justinianum olim de Rocha, presentem et mandatum in se suscipientem sponte, ad ineundum, faciendum, conveniendum, contractandum, firmandum et confirmandum cum serenissimo et excellentissimo principe et domino domino Jacobo Dei gratia Jerusalem et et Cipri rege, seu cum quibuscumque baronibus, commissariis, subditis et procuratoribus, et eorum quolibet, ipsius regis et maiestatis, et cum reverendissimo in Christo patre et domino domino fratre Petro de Cullanto, locumtenente reverendissimi in Christo patris et domini domini fratris Johannis, sacre domus Hospitalis sancti Johannis Jherosolimitani conventus Rodi magistri dignissimi, seu cum

quibuscumque baronibus, commissariis, subditis et procuratoribus, et eorum quolibet, ipsius reverendissimi patris locumtenentis ut supra, et cum magnifico et potenti viro domino Francisco Gatiluso, domino Mittelini, seu cum quibuscumque baronibus, subditis et procuratoribus, et eorum quolibet, ipsius domini Francisci, et potente viro domino Archipelagi duce, seu cum quibuscumque baronibus, sindicis, commissariis et procuratoribus, et eorum quolibet, prefacti domini ducis, et cum quolibet predictorum nominatorum, vel etiam cum quibuscumque aliis fidelibus dominacionibus et universitatibus, prout ipsorum sindico vel ambassatori melius videbitur et placuerit, bonam veram et fidelem unionem et fraternitatem et ligam, de defensione, offensione, et ad offendendum, tam per mare quam per terram, et generaliter contra quoscumque turcos, vel alias gentes, subditos vel subditas cuicumque dominacioni turcorum, in personis et here, et ubicumque, et illis promissionibus, conventionibus, pactis et obligationibus, terminis, temporibus, penarum adiectionibus, iuramentis et solempnitatibus omnibus, de quibus melius videbitur et placuerit dicto procuratori, sindico sive ambassatori suo, et de predictis omnibus et singulis conficiendum et conficiendi mandandum unum vel plura instrumenta, que fuerint opportuna; et ad ipsum dominum potestatem, gubernatores et conscilium, vel universitatem, eorumque heredes et bona, pro observacione omnium et singulorum predictorum vel eorum quolibet, in quocumque contractu ypothecandum vel obligandum; et demum generaliter ad omnia et singula alia faciendum, gerendum, procurandum, contractandum, firmandum et confirmandum, que in predictis et circa predicta et a predictis dependentibus, emergentibus, annexis et connexis fuerint necessaria et opportuna, et que ipsi domini potestas, gubernatores et conscillarii met facere possent, si presentes adessent, ac si talia forent que mandatum exigunt speciale. Dantes et concedentes dicto sindico et ambassatori suo, in predictis omnibus et singulis, et ex eis dependentibus, emergentibus et connexis, plenam, liberam et generalem administrationem, cum pleno, libero et generali mandato; promittens michi notario infrascripto, velut publice persone officio publico stipulanti, et recipienti nomine et vice omnium et singulorum quorum interest, intererit vel interesse poterit,

perpetuo habituros ratum, gratum et firmum quicquid et quantum per dictum syndicum et ambaxatorem suum actum, gestum, factum, firmatum et confirmatum, unitum et colligatum, seu quomodolibet fuefit procuratum; sub ypotheca et obligacione omnium bonorum suorum et dicte universitatis et cuiuslibet, habitorum et habendorum. Et volentes dictum syndicum et ambaxatorem suum ab omni honere satisfaciendi relevare, promiserunt et convenerunt michi iam dicto notario, nomine quo supra stipulanti, de iudicio sisti et iudicatum solvere in omnibus suis clausulis, nisi extiterit provocatum; intercedentes et fideiubentes versus me sepe dictum notarium, ut supra stipulantem, pro dicto sindico et ambaxatori suo, et in omnem casum et eventum, sub simili ypotheca et obligacione premissis. Renunciantes iuri de principali primo conveniendo, et omni alio iuri. Actum in civitate Syi, in palacio communis Syi, in sala dicti palatii, anno dominice nativitatis millesimo tercentesimo octuagesimo octavo, undecima indictione, secundum cursum Janue, die decima novembris, hora vesperarum. Presentibus testibus: Antonio de Sancto Francisco, cive Janue, Ambrosio Regio, cive Janue, et Oberto de Levi, cive Janue, ad hec vocatis et rogatis.

Ego Antonius Berchanecha quondam Johannis, imperiali auctoritate notarius, predictis omnibus interfui et rogatus scripsi.

Nomine et vice dictarum partium et cuiuslibet earum, pervenerunt et pervenisse sibi ad invicem et vicissim, solemnibus stipulationibus intervenientibus, confessi fuerunt ad infrascriptam ligam, unionem, confederacionem, societatem et fraternitatem, pactis, temporibus, terminis, modis, formis, obligationibus, promissionibus, et renunciationibus, clausulis et cautelis infrascriptis. Renunciantes dicte partes, et quelibet earum, comuniter et divisim, suis et dictorum nominibus, exceptioni dictorum pactorum lige, unionis et confederacionis supra et infra scriptorum, sic non esse vel non fuisse, seu sic non se habentium, doli, mali, metus in factum, actioni, condicioni sine causa vel ex iniusta causa, et omni iuri.

Primo, videlicet, voluerunt et promiserunt dicte partes lige et unionis prefate, et quelibet earum, quod dicta liga, ymo confederacio et societas, Deo propicio stet et duret, et stare et durare debeat hinc usque ad annos decem proxime venturos, contra scilicet et

adversus omnes et singulos infideles turcos, mollientes pervertere seu turbare bonum et tranquillum statum parcium predictarum, vel alicuius earum, per mare tantum. Item voluerunt et promiserunt dicte partes lige et unionis prefate quod quelibet dictarum partium lige et unionis habeat et teneat, et habere et tenere debeat, unam galeam bene armatam et paratam, secundum usum et modum bone et vive guerre. Item promisit dictus egregius miles, dominus Monteolinus de Vernino, ambassiator, syndicus et procurator dicti serenissimi domini regis Cipri, quod dictus serenissimus dominus rex expediet, sive expedire faciet, galeam suam ut supra bene paratam et armatam de portu Clarmes, pro veniendo huc Rodum, infra medium mensem Maii anni de millesimo tercentesimo octuagesimo nono proxime venturo. Item voluerunt dicte partes lige et unionis prefate, quod tunc temporis galea domini Mettelini et ille dominorum de Syo, sint in eorum et cuiuslibet eorum electione veniendi vel non huc in Rodum. Item voluerunt dicte partes unionis et lige prefate, et quelibet earum, quod dictis galeis coadunatis in simul in Rodo, vel alibi, primo et principaliter debeant ordinare et elligere inter eos unum bonum, virilem et expertum capitaneum et rectorem dictarum galearum, et cuiuslibet earum, si et prout eis melius videbitur et placebit. Cui electioni omnes debeant esse concordantes. Et si dicte partes electioni predictae concordantes esse non poterunt, tunc, in nomine Domini, inter dictas galeas predictas, vel ebdomadas, seu sicut prout eis melius videbitur et placebit, fiat guida. Volentes dicte partes, et etiam inter eas actum extitit et conventum, non obstantibus supradictis, quod galea dicti serenissimi domini regis Cipri sit primo et principaliter guida totius dicti exercitus maritimi, usque scilicet ad illud tempus et terminum de quo ut supra concordantes erunt dicte partes et quelibet earum. Quo quidem capitaneo, sic electo, vel guida prout supra, dicte galee ire et navigare debeant versus Romaniam, visitando Syum, Mettelinum et Peyram et civitatem Constantinopolis. In quibus siquidem dictis locis, tam eundo quam stando et redeundo, sentire debeant et diligenter exquirere si Morathus Bey turchus, sive alius dominus de Turchia, armat vel armare intendit, seu est dispositus, seu se parat ad turbandum vel pervertendum pacificum et tranquillum statum parcium predictarum

lige et unionis prefacte et cuiuslibet earum, si et prout cognoverint melius esse opus. Si vero tunc nihil invenerint, ordinatis ordinandis, dicte galee lige et unionis predicte redire debeant Rodum, eundo postmodum usque ad Turchum, et de Turcho usque ad portum et locum Clarinarum insule Cipri, discurrendo semper et visitando ripperias et loca maritima Turchie. Et hoc pro favore et bono parcium predictarum lige et unionis prefacte, et cuiuslibet earum. Quibus quidem galeis in Clarnes sic appulsis, possint tunc galee reverendissimorum dominorum Hospitalis sancti Johannis Jerosolimitani, domini Mittelini et dominorum de Syo, pro eorum et cuiuslibet ipsorum libito remanere. Item voluerunt dicte partes lige et unionis prefacte, quod si sentiretur per aliquam parcium predictarum dicte lige et unionis, quod dictus Morathus Bey, seu alius vel alii domini de Turchia, armatam aliquam facerent, seu statum ipsarum partium vel alicuius earum turbare vellent; quod dicta pars dicte lige et unionis, sic sentiens antedicta, subito teneatur illud notificare litteris vel nunciis, vel alio quovis modo aptiori, ceteris de liga et unione premissa. Qui quidem de liga et unione, et quilibet ipsorum, statim habita noticia de predictis, teneantur et debeant infra viginti dies proxime venturos, a die noticie ut supra habite incohandos, vel ante si poterint, recedere, ire et navigare cum suis galeis ad subsidium et favorem illius loci, seu territorii, in quo sic fuerint, ut premittitur, convocati per aliquem seu aliquos de liga et unione prefacta. Item actum extitit inter dictas partes lige et unionis prefacte, et quilibet earum, quod si armata Morathi Bey, sive alterius domini de Turchia, communiter vel divisim, foret de viginti quinque galeis ex solitis armatis per Turchos, quod tunc et eo casu quelibet dictarum partium lige et unionis premissa teneatur habere et rearmare unam aliam galeam bene armatam et paratam. Que quidem armata, quatuor vel octo galearum teneantur ire et navigare ad illa loca et partes in quibus eis magis necesse fore videbitur, pro inveniando, capiendo et debellando dictam talem armatam dicti Morathi Bey, seu alterius domini vel dominorum de Turchia.

Item pro bono et favore et salute partium predictarum, et cuiuslibet earum, actum extitit et firmatum inter partes assertas lige

et unionis prefacte, quod si aliqua dictarum partium lige et unionis, sive territorium suum, insultaretur per aliquos dictorum dominorum de Turchia, quod tunc ille dictarum partium dicte lige et unionis, cuius esset dictum territorium, sit et esse debeat capitaneus et rector armate dicte lige et unionis; et hoc usque, scilicet, quo dicta armata turcorum sic in territorio suo staret. Postmodum vero, dictus capitaneus nullum locum habeat, nec habere debeat, quovismodo; ymo ordo et modus electionis capitanei vel guide, datus ut supra in instrumento presenti, teneatur et servetur semper, prout et sicut in dicto capitulo latius continetur. Item, pro honore partium predictarum lige et unionis prefacte, promiserunt dicte partes, et quelibet earum, habere semper et defferre per medium puppam unius cuiuslibet dictarum galearum lige et unionis vexillum unum, in quo depicta sit ymago Virginis gloriose sedentis in cathedra, cum filio suo inter brachia, et habentis mantellum azuri stellis: quod quidem vexillum sit longitudinis palmorum XII et latitudinis parmorum sex; et etiam sit et deferatur altius omnibus aliis vexillis parmo uno. Item, non obstantibus aliquibus contentis in toto isto instrumento et qualibet parte ipsius, quod . . . atio sit domino serenissimo domino regi Jherusalem et Cipri expectare de et super dominis Turchie omnes et singulos quos voluerit a territorio et dominio domini de Palatio ultra versus orientem, ipso domino de Palatio nullatenus comprehenso. Item debeat et licitum sit prefato serenissimo domino regi Jherusalem et Cipri approbare et confirmare dictam ligam, unionem et confederationem generalem, sicut et prout iacet ut supra, quam cicius poterit, per publicum instrumentum si voluerit, nec ne. Que omnia et singula supradicta, dicte partes lige et unionis prefacte et quelibet earum comuniter et divisim, sollemnibus stipulacionibus hinc inde intervenientibus, promiserunt rata, grata et firma habere et tenere, ac iuraverunt corporaliter, tactis manibus sacrosanctis scripturis, attendere, complere et effectualiter observare, et contra in aliquo non facere, dicere vel venire, aliqua ratione vel causa, que modo aliquo vel ingenio, de iure vel de facto, dici vel excogitari posset; sub ypotheca et obligatione omnium bonorum mobilium et immobilium dictarum partium lige et unionis prefacte, et cuiuslibet earum, presentium et fu-

turorum. De quibus omnibus et singulis dicte partes, et quelibet earum, mandaverunt quod per me notarium infrascriptum conficiatur unum et plura publicum instrumentum et instrumenta, pro cautela omnium premissorum. Acta fuerunt predicta in civitate Roddi, in ecclesia beati Augustini fratrum eremitarum, videlicet in capella egregii militis domini Johannis Cursini de Florentia; anno dominice nativitatis millesimo tercentesimo octuagesimo octavo, indicione undecima, die martis, prima decembris, horis terciarum. Presentibus testibus egregiis et nobilibus viris, dominis Johanne Cursino, milite, regni Ermenie senescallo, Drageno Clavelli, Lodixio de Goarco, Oberto de Viegio, Piphanio de Acri, Petro Sirombra, Paulo de Grimaldis, Badasalle Picamillium, Nicola Bellucha, et Petro Cataneo qm. domini Octoboni, vocatis specialiter et rogatis.

Et Manuel de Valente de Rapallo civis, Janue, imperiali auctoritate notarius, predictis omnibus interfuit et rogatus scripsit, signumque suum in instrumento apponi solitum apposuit, in testimonium omnium premissorum.

Archivio Notarile. *Fogliazzo del notaro Ilario Primo De Benedetti, ann. 1391-1448, atto num. 5.*

IX.

1396. 15 giugno. Antonio da San Nazzaro, rappresentante del comune di Pera, protesta contro Francesco Gattilusio per l'inadempimento dei patti della lega esistente fra questi e detto comune, essendo la città assalita dai turchi. Risposta del Gattilusio.

In nomine Domini, amen. Antonius de Sancto Nazario, notarius, syndicus et sindicario nomine comunis et universitatis Peyre, ut de syndicatu dicti Antonii constat publico instrumento scripto manu Amici Balbi de Traxio, notarii, millesimo tercentesimo nonagesimo quinto, die vigesima septima octobris, et ad dictum syndicatum hodie confirmatus per egregium et potentem dominum Jacobum de Cambio, honorabilem potestatem Peyre, consilium et officium guerre, ut de confirmatione constat in actis publicis canzelarie

dicti domini potestatis, scriptis hodie manu mei notarii infrascripti, dicit et notificat vobis magnifico domino Francisco Gateluxio, domino Metelini, quod inter magnificentiam vestram, comune Peyre, dominos de Roddo, serenissimum dominum dominum regem Cipri, et illos de Syo, facta seu composita fuit liga, seu pacta et conventiones facte fuerunt, vigore cuiusdam scripture extracte de actis curie Roddi, millesimo tercentesimo octavo et octuagesimo, die prima decembris. Et cuius quidem lighe tenor talis est *etc.* (1).

In qua quidem liga prefati magnificus dominus Mitileni, domini de Rodo et illi de Syo, dictam comunitatem Peyre acceptarunt et agregaverunt, vigore publicorum instrumentorum que alias, per dictum Antonium sindicum et sindicario nomine vestre magnificentie notificata fuerunt, et etiam guerra inter dictam comunitatem Peyre et Jhalabi dominum turchorum tunc temporis et ad presens vigens; et protestatus fuit per dictum Anthonium ut supra quare dictam ligam, seu pacta et conventiones dicte lighe, vestra magnificentia observaret, seu observare deberet, predicte comunitati Peire in dicta guerra prestare et prebere debere auxilium, consilium et favorem, et in dictam guerram intrare, prout et sicut in dicta liga continetur: quod minime per dictam magnificentiam factum fuit in predictis. Ideo dictus Antonius sindicus, et sindicario nomine predicto, iterum et iterato prefacte magnificentie vestre dicit et notificat quod guerra ad presens viget et est inter comune Peyre et dictum Jhalaby dominum turchorum, et ipsius exercitus est in obsidione Peyre, et status comunis seu terre Peyre et dominium ipsius per ipsos turchos turbatur et molestatur per mare vel per terram, ut prefacte magnificentie vestre notum est. Quod est et cedit in grave dampnum, detrimentum et periculum tocius reipublice ianuensis. Unde, cum omni debita reverentia prelibate magnificentie vestre, dictus Antonius, sindicus ut supra, iterum et de novo, sepe et sepius, et omni iure, via, modo et forma quibus melius potest et debet, observantiam dictorum pactorum instanter et instantissime petit et requirit. Quod si prelibata vestra magnificentia non fecerit, prout tenetur, protestatur de omni damno, interesse et ex-

(1) Ved. Documento VIII

pensis, quod dictum comune seu comunitas Peyre pateretur seu suportaret; et eciam de quibuscumque dampnis, interesse et penis, in quibus prelibata magnificentia incurrisset actenus de inobservantia dicte lighe.

Qui magnificus dominus Franciscus, audita dicta protestacione et contentis in ea, dicit et paratus se offert observare et adimplere omnia et singula in dicta liga contenta; petens et requirens quod dicta liga et contenta in ea cognoscantur in Rodo, vel alibi, ut possit debite partibus iusticia ministrari. Et dictus Antonius, dicto sindicario nomine, audita dicta responsione, dicit quod prefactus magnificus dominus, hic cum potencia sua in presenti portu Constantinopolitano est, et videt et sit potenciam turchorum predictorum et molestiam quod dicti turchi inferunt et inferre videntur dicte communitati terre Peyre; propter quod ipse magnificus dominus tenetur et debet dicte communitati, cum dicta eius potencia, prestare et prebere auxilium, consilium et favorem in observacione dicte lighe: cuius observanciam iterum et de novo petit instanter et instantissime, et cum instancia quanta potest. Et prefactus magnificus dominus Franciscus, dominus Mitileni, audita dicta responsione dicti Antonii, dicit et paratum se offert quod si et in quantum comunitas Peyre deliberet exire menia Peyre et ire contra turchos predictos, ipse cum eius potencia et comunitate predicta exire, et insultum viriliter facere contra turchos predictos et fortilia que fabricant contra communitatem predictam.

Et de predictis dictus Antonius, dicto nomine, et magnificus dominus Franciscus Gatiluxius, dominus Mitileni, rogaverunt me notarium infrascriptum ut inde conficere debeam presens publicum instrumentum, in fidem et testimonium premissorum.

Acta sunt hec in portu Constantinopoli, iusta Chignigho, videlicet super pupim galee prefacti magnifici domini Francisci Gateluxii, domini Mitileni, anno dominice nativitatis millesimo tercentesimo nonagesimo sexto, indicione tertia, secundum cursum Janue, die xv iunii, hora vesperarum. Testes: dominus frater Petrus Castagna, Gabriel Palavicinus, civis Janue, Bartholomeus de Levanto, et Jacobus Bontempo, burgensis Peyre, vocati et rogati.

X.

1405, 6 febbraio. « Georgius de Mooleen condam Antonii, aurifaber, burgensis Peyre », confessa « Quilico de Ardeo notario, burgensi Peyre, tanquam patri... Benedicte filie sue et uxoris... dicti Georgii », la ricevuta della dote di lei in perperi 1400 al saggio di Pera. « Actum Peyre, in domo habitationis dicti Quilici, posita in quarterio sancti Michaelis etc. Testes: Georgius de Canitia, notarius, civis Janue, Benedictus de Petralata, cavalerius domini potestatis Peyre, et Johannes de Verona, placerius curie Peyre ».

Fogliazzo citato, num. 20.

XI.

1405, 28 aprile. « Circumspectus et prudens vir, dominus Lucianus ex marchionibus de Carreto, legum doctor, vicarius egregii et potentis viri domini Johannis Sauli, honorabilis potestatis Peyre et ianuehsium in toto imperio Romanie, viso . . . extimo quod consecutus fuit Bernabos de Quarto, notarius, burgensis Peyre, in infrascripta saponeria cum duabus calderiis in ipsa existentibus, et suis arnensiis et artificiiis, Ellenete uxoris qm. Cosme de Sancto Thoma, burgensis Peyre, in infrascripto extimo annotatis per publicos extimatores communis et terre Peyre, facto et scripto manu Antonii de Sancto Luca, notarii et scribe dictorum extimatorum, hoc anno, die primo marcii », aggiudica al detto Bernabò la terza parte di essa saponeria. La quale dicesi « posita . . . in quarterio sancti Dominici; cui coheret antea via publica, ab uno latere domus heredum qm. Alegre de Monte assignata pauperibus Christi . . . mediante carrubeo publico, ab alio latere domus

Francisci Bavaraschi, mediante quodam carrubeo, retro domus heredum qm. Cosme Cigalle, mediante quodam carubieto . . . Actum Peyre, ad banchum iuris ».

Fogl. cit., num. 21.

XII.

1405, 27 maggio. Componimento amichevole e divisione dell'eredità di Bartolomeo Pontini, seguita fra Ginevra figlia di detto Bartolomeo e Giovanni della Ripa, nipote e legatario del medesimo. « Actum Peyre, super turrim novam sitam prope logiam communis, apud turrim magnam beati Michaelis de Peyra ».

Fogl. cit., num. 22.

XIII.

1405, 30 maggio. Luciano Del Carretto, vicario del podestà Giovanni Sauli, « pro tribunali sedens, . . . laudavit . . . quod Johannes de Brignadello, notarius, procuratorio nomine Pasture filie et heredis universalis qm. Jacobi de Castello, et uxoris qm. Johannis de Langascho olim burgensis Peyre, . . . possideat . . . domos, balnea, vacuum, domum cum forno et molendino . . . et viridarium . . . que fuerunt extimata in infrascripto extimo ». Il quale è datato del 13 stesso mese, e comincia: « Nos Philippus Calvus et Guillelmus Baratus, burgenses Peyre, publici extimatores communis Janue in Peyra ». — « Actum Peyre, ad banchum iuris curie Peyre ».

Fogl. cit., num. 23.

XIV.

1416, 25 settembre. Testamento di Antonio de Via, abitante in Pera. Costituisce vari legati, e chiama i poveri a parte della sua eredità.

In nomine Domini, amen. Antonius de Via, civis Janue, sanus mente, sensu et intellectu, et in sua bona et sana memoria existens, licet corpore languens, timens divinum iudicium, cuius nescitur hora, nolens ab intestato decedere, per presens nuncupativum testamentum de se, bonis et rebus suis talem fecit et facit dispositionem, ut infra.

Et primo, si eum mori contingerit, animam suam recomendavit et recomendat in manibus domini nostri Jesu Christi eiusque matris gloriosissime Virginis Marie. Corpus autem suum sepelliri iussit apud ecclesiam beati sancti Dominici de Peyra, in monumento per ipsum testatorem constructo in capella beate Virginis Marie; in quo monumento sepultum fuit corpus Andree filii ipsius testatoris, et Jacobi de Via nepotis eiusdem testatoris.

Item legavit dicte ecclesie, pro funeribus et sepulturis suis, id quod videbitur et placuerit infrascriptis fideicommissariis suis. Item legavit dicte ecclesie, pro missis canendis pro anima ipsius testatoris, perperos quinque ad sagium Peyre.

Item legavit ecclesie beati sancti Francisci de Peyra perperos quinque ad dictum sagium.

Item legavit domino fratri Lodixio Luxardo ordinis predicatorum, confessori suo, perperos quinque ad dictum sagium.

Item legavit, voluit et ordinavit quod de illa summa perperorum pro qua apparet in cartulario ipsius testatoris Johannem de Via esse debitorem ipsius testatoris, quod ipse Johannes possit et valeat in se retinere perperos quinquaginta ad dictum sagium.

Item legavit Manfredine filie qm. Bartholomei de Via, olim fratris ipsius testatoris, que habitat in Metellino, perperos centum ad dictum sagium; pro quibus dicta Manfredina remaneat tacita et contenta.

Item voluit, statuit et ordinavit, quod loca tria et perperi viginti quinque, que ipse testator habet in commune Peyre, non possint nunquam ullo tempore per aliquam personam vendi, alienari, obligari, pignorari vel ypothecari alicui persone, sed stent et stare debeant in perpetuum scripta super ipsum testatorem. De proventibus vero dictorum locorum et perperorum viginti quinque, fiat per infrascriptum suum fideicommissarium prout inferius declarabitur.

Item legavit hospitali sancti Johannis de Peyra, pro anima sua, perperos tres ad dictum sagium.

Item dixit se habere et recipere debere a Lanzaroto Gonela, burgensi Peyre, perperos triginta septem ad dictum sagium; a quo Lanzaroto ipse testator confitetur habere penes et in capite suo, nomine pignoris, tacias quatuor argenteas.

Item voluit, statuit, legavit et ordinavit quod de proventibus supradictorum locorum trium et perperorum viginti quinque dentur et distribuantur per infrascriptum suum fideicommissarium filiabus Francisci de Sancta Savina, ad eorum maritare, et quando maritabuntur, perperos viginti pro qualibet ipsarum.

Reliquorum vero omnium bonorum suorum mobilium, in presenti loco Peyre tantum existentium, sibi heredes universales instituit et esse voluit pauperes Christi, illos videlicet de quibus videbitur infrascripto suo fideicommissario.

Fidei autem commissarium et executorem presentis testamenti et ultime voluntatis, in presenti loco Peyre tantum et in bonis ipsius testatoris existentibus in Peyra tantum, instituit, constituit et esse voluit Franciscum de Sancta Savina, burgensem et habitorem Peyre.

In bonis et super bonis ipsius testatoris existentibus in civitate Janue ordinavit, legavit, statuit et voluit, ac mandavit et mandat ut infra.

Et primo voluit, statuit et ordinavit quod illa loca que dictus testator habet in commune Janue scripta super ipsum testatorem, et in columpna et ratione ipsius, unquam ullo tempore per aliquam personam vendi, obligari, pignorari, alienari, ypothecari, vel in alium vel alteros aliqualiter transferri non possint; sed stent et stare debeant et in perpetuum prout hucusque steterunt. De pro-

ventibus vero et redditibus dictorum locorum medietas, sive dimidia, detur et distribuatur per infrascriptos suos fideicommissarios quolibet anno pauperibus Christi, illis videlicet quibus videbitur et placuerit infrascriptis suis fideicommissariis.

Reliquorum vero omnium bonorum suorum mobilium et immobilium, iurium et actionum, in dicta civitate tantum existentium, sibi heredes universales instituit et esse voluit Thomam, Christoforum, Bernabam et Petrum de Via, equali portione: hac tamen lege adiecta, quod, migrante dicto Petro, supradicti Thomas, Christoforus et Bernabas succedant in dicta hereditate, loco dicti Petri, equali portione; et migrante vero aliquo dictorum Thome, Christofori et Bernabe, alii succedant loco defuncti equali portione.

Decenum vero legatorum suorum legavit operi portus et moduli civitatis Janue, secundum formam statutorum dicte civitatis de dicta materia loquentium.

Fidei autem commissarios et executores presentis testamenti et ultime voluntatis, quantum et pro rebus et bonis ipsius testatoris existentibus in dicta civitate Janue, constituit et esse voluit supradictos Thomam et Christoforum et Bernabam, et quemlibet eorum in solidum: hac condicione adiecta, quod, decedente aliquo ipsorum, alii restantes possint loco defuncti alium elligere et subrogare sua propria autoritate. Quibus Francisco de Sancta Savina, suo fideicommissario constituto in Peyra super bonis et rebus dicti testatoris tunc reperientibus in Peyra, et Thome, Christoforo et Bernabe constitutis in Janua super bonis et rebus ipsius testatoris tunc reperientibus in Janua, dedit et attribuit plenam potestatem et bailiam solvendi legata sua, nec non vendendi quecumque bona ipsius testatoris, exceptis superius nominatis, tam in callega quam sine callega etc.

Actum Peyre, in ecclesia beati sancti Michaelis de Peyra, anno dominice nativitatis millesimo quadringentesimo sexto decimo, indictione octava, secundum Janue cursum, die vigesima quinta septembris, in vesperis. Presentibus testibus: Fatio de Albingana, Jacobo de Cessegna, Julliano de Parma, balistario, Julliano Prene, Conrado de Guisulfis (?), Jacobo de Albingana, et Bernabove de Varisio, burgensibus et habitatoribus Peyre, ad hec vocatis et rogatis.

Extractum est de cartulario iustrumentorum compositorum manu mei notarii infrascripti.

POPULUS.

Durans de Sancto Lucha notarius.

Archivio di Stato. *Materie Politiche* (Supplemento), mazzo XIX, num. 2737 bis.

XV.

1434. Richieste di un ambasciatore di Giovanni III Paleologo a Genova, tendenti a regolare i rapporti dei greci dimoranti in Pera cogli uffiziali e coloni genovesi.

Expositio ambasciarie per dominum Emanuele[m] oratorem Sacre Imperialis Maiestatis grecorum, per capitula et partes annotatas.

Emanuel miles et legatus serenissimi domini imperatoris et moderatoris romeorum Paleologhi semper augusti, exponit vobis ambasciariam suam per capitula infrascripta.

Primo. Petit quod elligantur duo notabiles cives genuenses, et non habitatores Pere, digni, autentici et tales qui timeant Deum et revereantur iustitiam et veritatem, et qui a veritate et iustitia aliquibus persuasionibus non declinent, ituri ad partes Pere cum plena et amplissima potestate; qui in Pera et partibus illis se informant et diligenter inquirant damna et incommoda ac negligentias illatas per iudicantes et illos de Pera contra dictam Sacram Maiestatem et subditos suos et intratas suas; et quod tales sic electi habeant potestatem puniendi huiusmodi et quoscumque alios dicte Maiestatis transgressores, et contra et preter ordines, documenta, privilegia, obventiones et preheminentias dicte Sacre Maiestatis; et habeant potestatem liquidandi, decernendi et emendari faciendi ac restitui dicte Maiestati omnia et singula damna, negligentias, res et bona, comercia et alia incommoda quecumque retentas, vel extortas, vel non permissas; et hoc cum authenticis remediis et editis penalibus, quam aliis quibusvis modis, per modum quod huiusmodi damna ut supra de cetero non interveniant, providendo

quod huiusmodi commissarii sive legati sint tales qui pro officiis ire debeant in Pera et partes illas Levantis.

Secundo. Quia greci et alii subditi dicte Maiestatis ab illis de Pera et presidentibus ibi sunt male tractati, placeat dictis ambasciatoribus, sive commissariis, ita committere et mandare quod greci ipsi et alii subditi dicte Maiestatis bene et iuste ac expedite tractentur; et quod si aliquis ianuensis, vel alius sub ditione ianuensium, ab ipsis grecis vel subditis dicte Maiestatis aliquid habere pretendit, illud cum iure petat coram dicto iudicante, et non absolute et extra ordinem et documenta, privilegia et conventiones.

Tertio. Quod potestas Pere non debeat nec possit concedere aliquem salvum conductum subditis et incolis dicte Maiestatis, pro debitis publicis vel privatis.

Quarto. Quod potestas Pere teneatur et debeat, si parte dicte Maiestatis fuerit requisitum, quoscumque debitores dicte Maiestatis, tam pro commerciis quam aliis causis, qui reperirentur in Pera, vel a quibus habere pretenderet occasione quacumque, dictos tales requisitos ad ipsam Maiestatem mittere, vel ad iudicentem pro dicta Maiestate, et bene caute.

Quinto. Quod omnibus grecis, qui ad dictum dominum potestatem recursum habebunt pro iure reddendo, debeat dictus potestas sub eius vinculo iuramenti et pena sindicamenti, et alia quacumque graviore pena, rectam et expeditam iustitiam ministrare.

Sexto. Quod dicti duo, vigore bailie et potestatis eis attribute, teneantur et debeant videre, examinare et ponderare diligenter privilegia, conventiones, sacramenta et alia quecumque opportuna pro dicta Maiestate et ea facere et observari per officiales de Pera et partibus illis, cum editis penalibus et protestationibus opportunis.

Septimo. Quod vos, locumtenens (1) et antiani, ordinetis et provideatis cum domino capitaneo presentis armate (2) quod non permittat aliquam iacturam, offensam, insultum, predam vel rumorem inferri in locis, terris, subditis, mercibus, navigiis et allis quibuscumque dicte Maiestatis.

(1) Il celebre conte di Carmagnola, governatore di Genova come luogotenente del Duca di Milano, allor signore della repubblica.

(2) Guido Torello, intorno a cui si vedano gli annali.

Octavo. Quod conventiones et privilegia, immunitates et obventiones grecis ipsis concessa teneantur, et dicte Maiestati et subditis et incolis suis, sicut iudicant scripture et publica documenta et antiquitas, servari consueverunt; et habeant in Janua dicti greci suam logiam et suum consulem pro iure reddendo, ad quem possint habere recursum sicut ut supra consuetum est.

Archivio di Stato. Codice Miscellaneo di Federico Federici, segnato col numero 114, car. 241. — L'atto rilevasi desunto da un fogliazzo del cancelliere Jacopo Bracelli.

XVI.

1445, 14 luglio. Jacopo Bracelli a Nicolò Cebà dimorante in Pera, esortandolo a restituirsi a Genova.

Generoso ac doctissimo viro Nicolao Cebe, apud Peram.

Dederunt iamdudum mihi spem certam reditus tui, et quidem celeris, viri optimi fratres tui. Jamque animo providebam fore ut ego quoque ex consuetudine tua iucundissimos aliquando fructus percepturus essem. Cum vero frequenter de te ut soleo percontor et qua navi venturum te putent, responsum mihi est te in consilio redeundi quodammodo labare. Quod ego cum et mirari et dolere visus essem, et quibus causis ex priorum sententia decederes quererem; cognovi te ex eo non persistere in proposito, quod audiveris nostram rempublicam non satis esse firmatam, et cuncta sub incerto iactari: multa preterea fore, que longe maiorem dolorem videntibus afferant quam absentibus. Hec cum mihi patefacta fuissent, non alienum ab officio putavi ut cum humanissimum virum parentem tuum (1) fratresque, ornatissimos cives (2), et amaverim semper et percoluerim, in hac consilii incertitudine

(1) Tommaso qm. Angelino. — *Albero Genealogico dei Cebà*, cod. cart. sec. XVII, della Biblioteca Universitaria.

(2) Babilano, Domenico, Antonio e Girolamo.

aperiam tibi sententiam meam. Ego, preclare vir, de te statuque tuo ita censeo, cum hic habeas carissimam matrem (1), amantissimos tui fratres, nepotes, magnamque propinquorum seriem quamquam in Traciam abes: magna tamen pars tui in patria est, atque ita quicquid adversi Genue, quicquid Pere malorum eveniat, discruciat ac premit te, quod si vel totus Pere vel totus esses in patria non exigua egritudinis tue pars tibi detraheretur; quamquam non video quo pacto Pere totus esse possis, nisi parens fratresque et tanta propinquorum turba, relicta patria, ad barbaros commigrarent. At multa videbis, que vidisse nolis, fateor; sed mihi crede, non plura quantum audies. Cum enim studiis partium homines exarsere, multa solent fingere, multa cum illis displiceant augere, multa etiam recto animo facta in deterius interpretari: quo fit ut qui audiant, et sepius quod expediat et gravius quod equum sit doleant; atque ita sepe numero fit ut plus auditus quam visus torqueat. Adde quod qui prudentia consilioque reguntur, non tam oculorum et aurium sensu quam iudicio ac ratione commoventur: quod cum tibi accidere non dubitem, nihil est cur ad minuendum dolorem velis abesse: ubicumque enim es, ibi te iudicium ac ratio comitantur. His accedit mira ac prope singularis moderatio principis (2), qui non tam suo quam bonorum consilio regi velit: quam ob rem, si abes, mala patrie nihil aliud quam sentis ac doles: quod si presens fueris, potes patrie, potes tuis, potes tibi ipsi, consulendo, vigilando, agendo prodesse. Multi preterea sunt, quos inique tributorum exactiones ab accessu patrie absterrent. Tu, cum tibi prefinita sit annui tributi mensura, hoc toto genere molestie vacuus es. Que cum ita sint, nec parentum, fratrum, propinquorum cupiditatem, qui desiderio tui discruciantur, ignores, nihil habes, sententia mea, cur eorum vota frustreris; et tamen, si qua esset ratio incognita mihi, que tibi suaderet ut perensia illa ocia hic nostris curis et solitudinibus anteferres; cogita subinde non te soli tibi natum esse, sed, ut Platoni placuisse traditur, patria parentesque magnam ortus tui partem sibi vindicare. Quod

(1) Caterina di Ettore Lomellino.

(2) Raffaele Adorno, creato doge il 28 gennaio 1443.

si, ut confido, feceris, caritati patrie ac tuorum desiderio obtemperandum statues. Vale; et duce Deo, ad tuos propera. Ex Genua, pridie idus Julias 1443.

Jacobus de Bracellis tuus.

Biblioteca Civico-Beriana di Genova. — Cod. cart. in 4.º sec. XV, intit. *Lettere di Jacopo Bracelli ecc.*, pag. 283.

XVII.

1444, 18 luglio. Lettera di Ciriaco d'Ancona, nella quale descrive una caccia, cui intervennero il podestà Boruele Grimaldo e vari cittadini di Pera.

Ad iduum Quintilium, serenum et Genii (1) nostri sanctissimi iocundissimum diem, cum serenissimus imperator ipse *Ιω. Παλαιολογος* una et suus Porphyrogenitos frater Theodorus, despotes inclitus, regio de more comitati splendide primis et nobilioribus suis ex Bizantio venatum ivissent, primum apud Aphaniam Threiciam antiquam et mediterraneam urbem surgentem secus amoenissimum fontem, temptoria regis caeterique nobilium sceniculas posuere, e queis equidem ipse non longe vidimus antiquam civitatis portam, magnis quoque lapidibus conditam, et vetusta undique solo diruta atque collapsa moenia. Et illico ex Galathea Pera, nobili vestratum colonia, B[oruel] Grimaldus nobilissimus praetor, plerisque cum egregiis civibus, nec non ex urbe ipsa veneti plerique nobiles, una generoso cum iuvene Nicolao Superantio Marini spectabilissimi baiuli filio, ad inclitum imperatorem ipsum et despotem illustrem *διαπρεπεστατα* predigne ornateque convenere. Qui posteaquam perhumane a principibus suscepti consedere, ad posterum denique faustum iovialeque diem, primo iamque sereno albescente Phebo, alii per dumos pictas queritant avibus aves: alii quidem per flumina, escatis sub unda hamis, varigenos laqueare pisces, magna animi

(1) *Eugenii.*

cupiditate curabant. Nempe ipsis cum principibus primi, et animi praestantiores alii, ad altos per invia lustra colles, orthoceros insectari cervos, aprosve spumantes, et fulvos utique leones, aut maculoso tegmine pantheras, plerisque venabilis armis canibusque percurrunt; et denique inter valles et collis declivia e sylvis exeuntes, ingentes plerosque et alipedes cervos cursu campos transmittere, nosque late pretervectos vidimus. Et hinc ulterius procedentes, alteram ad antiquam venimus Threiciam civitatem, undique longa collapsam vetustate, quam Myliadema vocant, ex qua longa murorum videntur vestigia et ingentes templorum reliquie; et ab ea tandem non longe, binos septigeros apros, binosque cervorum pullos praeda, venatores ad temptoria regi detulerant: e quibus magnificentissimus ille princeps primo Galatheum eximium praetorem, Paulumque Grimaldum, Andronicum Francum, Benedictum Salvaticum, ceterosque ienuenses eiusdem egregios comites donatos fuere, necnon deinde preclarum venetum proconsulis natum, et Nicolaum Justinianum, Karolum Capellum, ceterosque nobiles itidem venetos, eadem ex preda regia sua liberalitate donavit. Et demum auceps Manuel ille chretensis, quem me coram aera perliquidum peregrinus mactaverat falco, et magnum et longipedem obtulisse argironem, ac tum me letus imperator in partem predamque vocavit. Verum etenim ego cum per fluminis *δὲ βρεχων* ad lacum et marittimum litus, una ipso cum optimo principe, cymba devectus venissem, ad turrim suam Studeam, noctem quievimus; et anteaquam cristatus Ales tepidum provocaret diem, Calliopes coniugis mee excitus sorore Thalia, plerasque inter nymphas ut natum vidimus, et denique florea inter et virentia rura peregrinum hoc animal, nobis Polymnia ab Aegypto et ipsa Memphytica Babilone detulerat: id enim aegyptii *ζωραπην* vocitare consueverant; pulcherrimum namque pecus et mirabile visu, quod informe longitudinis collo, et anteriori parte sexquiertia posteriori cruribus altius eminebat; cetera vero a capite ad extremas pedum et unguarum partes, dorsumque et maculosi tegminis color, omnia cervis damisque simillima videbantur: cuiusce quidem ferae nuper nostra hac in venatione captam imaginem hodie dignissimo imperatori nostro tuoque B. dedimus, ut eam

vos non secus ac nos vivam quoad licuerat, vidisse feram putaretis vestris manendo laribus, nec dum pervios vasto, ut a nobis menso equore, aut Aegyptiaco Nilo, immensave itineris tantarum arenarum mole. Valere te diu bene atque iocundiozem opto, eximie et elegantissime vir.

Ex Bixantio XIII. kal. Sextilis. Eugenii pape anno XIII.

Biblioteca Nazionale di Firenze. Cod. Palatino num. 49, in 1°, sec. XV, intit. *Cyriaci Anconitani Epistolae*, car. 79

XVIII.

1445. Altra lettera di Ciriaco d'Ancona, al podestà Baldassarre Maruffo, cui manda una epigrafe per le mura di Pera.

Baldassari Maruffo, genuensi, viro prestanti atque Galateae Byzantianae Perae equissimo et honorifico praetori, Kyriacus Anconitanus salutem plurimam dicit.

Cum et a teneris annis summus ille mihi visendi orbis amor innatus esset, pr. cl. B., et inclitae huius coloniae vestrae nomen, undique iam terris deditum, magna cum laude vestrae preclarae gentis egregie celebratum intelligerem, eam ipsam non modo diligere quin et amare perpetuo, coram et videre, ac nostro utique de more lictis ornare, et egregia eius ornamenta undique celebrare constitui. Atque cum eam primum anconitana navi devectus adissem, situmque optimum suum et incomparabilem inspectare coepissem, summe laudandum admirandumque censebam eximium illud vestratum civium ingenium et providentiam, atque animi magnitudinem, quod et illius tam magnae et imperiosae urbis, in conspectu non plus fere stadii disiuncta intercapedine freti, suam tam praeclaram condere coloniam providentissime ea in parte delegisset, qua olim qui totum orbem imperitabant magni et sapien-

tissimi romani cives, Fl. Constantino principe, itala et antiqua romana inclita illa sua magna et ornatissima urbe posthabita, Threicio demum in Bosphoro bizantiis menibus ampliatis, suam et orbis imperii sedem imponere, deligere, et eam civitatem insignem antiquo antiquato nomine eorum antique urbis principisque nominibus insigniri dignati sunt simulque Romam novam Constantinopolimque dixere. At enim vero deinde vestri optimi patres ienuenses, magnanimi et providentissimi cives, ad suam iisdem in partibus navigationem tam egregii situs comoditatem existimantes, dum et temporis oportunitatem cognoverant, DCCC ferme post annos, eadem ipsa in parte caute et ingenti aere ab Andronicho imperatore solo mercato, suam hanc praeclaram et ornatam coloniam posuere. Quam illico cum et primum bosphoreae nereides nymphae conspexissent et tam oportunam navigationi, sua undique littora exornari cognovissent, gratulariter invicem erectis eurgurgite capitibus insurgere, dignas deinde ienuensium laudes cecinerunt, et magna hilaritate nereidum illa cana et preclara Galatea statim suo de divo nomine Galateam coloniam appellavit; et mox, ut una simul regia cum urbe magna ut et gemino et ipsa nomine exornaretur, dum sepius regii cives Galateam, galateique regia littora frequentius pertentantes per cymbas, ut et nunc faciunt, transfretare, greco quotidie vocabulo, Galateam ipsam coloniam vocitarunt; quam et ego cum pluries, nostris anconitanis navibus atque vestris, tam mercature causa quam et visendi orbis studio revisissem, in dies eam clariorem et conspicuis ornamentis auctam iocunda cum animi alacritate conspexi. Etenim, exacto iam anno, Boruele Grimaldo praetore, arduo quoque Teucrum expugnationis tempore, turrinam pro moenibus Michaeli archangelo patrono conditam atque dicatam vidimus. Et itaque, cum nuper et exactis idibus Junii, te virum Maruffa egregia de gente praeclarum, praeclaram ipsam coloniam praetoria potestate curantem, tua potissimum cura atque diligentia, marittima parte a Navistatio ad Christeam usque turrinam moenibus ampliatis et prisce altitudinis duplo collatis, in dies tutiorem eam per vos amplioremque et pulchriorem attollere video. Quam equidem ob rem dignam, ut vestrae rei versus et perennis amator, honori et memoriae gratia *μυείασ ἡγοῦμαι καὶ φιλιμίας*

χαίειν, iisdem moenibus in marmore breve hoc, latinis quoque licteris atque graecis, ponendum edidimus.

ΑΤΑΘΗ. ΤΥΧΗΙ

BALTASARI · B · F · MARVFO · GALATEE
HVIVS · BIZANTIANAE · PERAE · THREICIO
IN · BOSPHORO · CL · GENVENSIVM · COLO-
NIAE · B · M · PRAETORI
QVI · MAGISTRATVM · QVEM · SVSCEPERAT
DIGNE · GERENDO · SVBVRBANIS · MARITIMA
HAC · IN · PARTE · MOENIB · AMPLIATIS · ET · AD
CHRISTEAM · TVRR · ANAVISTATIO · PRISCAE
ALTITVDINIS · DVPLO · COLLATIS · COL · IPSAM
TVTIOREM · EXIMIÆ · PROPAGATAM · EXOR-
NATAMQ : FORE CVRAVIT.
GENVENSES AC SVBVRBANI
GALATEI CIVES COLONIQ:
DEDERE.

At enim vero praeterea, ut et periocunda et alacriora aliqua huiusce conspicuae coloniae vestrae ornamenta pertingam, nuperime quippe ad XVIII kalendas Septembris, faustum serenumque castae et luciferae Dianae diem, qui hodie augustalis caesarei mensis in medio beatae et Dei parentis Mariae Virginis almae ad coelum ascensione clarus, et tua hac ipsa in colonia, te potissimum curante, patrum ad sacram seraphici Francisci aedem tam divinarum quam et humanarum plurigenum rerum pompa fuerat solemniter celebratus. Antea equidem, regia illa in urbe Constantinopoli ad insigne illud almae Sapientiae Dei templum, Gregorio optimo celebrante patriarcha, sacris solemnibus visis, cum me deinde Peram pertentantem per cymbam ad tantum conspectare spectaculum contulissem; primum praeclaras inter galateas illas celebres et auricomas nymphas, decoram illam et predilectam Francisci Drapperii, agoranomi per Thraciam atque Asiam preclarissimi, natam, Isabeth Mariam, auro et coelico colore clamide insignem, vidimus incedentem: qualis olim diva illa et pharetrigera

Diana, sive in Eurote laconicis virentibus ripis aut Ortygia per iuga Cynthi suos exercere choros, splendidissima conspectabatur.

Verum et cum eadem die propinquos eam suos inter necessarios consanguineosque nobiles et affines, in laribus Jacobi Umbraci paternis ambroseis, ipsis et aureis indutam muneribus, honesto in symposio venusta hylaritate loquentem, mihi que dignissime respondentem audissem, felicem denique et perbeatum dixi iuvenem illum nobilem et generosum Thomam Spinolam, quem tante iuvenis conubio Deus compotem et fortunatissimum fecerat. Nam et generosos non modo et praeclarissimos cives, quin et principes quoque magnos, et potentissimum Asiae regnatorem tam dignum exoptasse coniugium sane percepimus. Atqui deinde cum ad XII kalendas Septembris, felicem Kyriaceumque diem, ad sublimem coloniae huius arcem consederem, ad perlautam B[enedicti] Silvatici domum, convivas inter nobiles et egregios utique cives et colonos, matronasque simul et nuptas atque innuptas puellas, Hyeronimo Franco iuvene lepidissimo ducente, perveni; ubi, dum tanto in cetu harum iuvenum eximiam naturae formam et splendorem ornatas admirans, illico e coelo delapsas video tres e Pyeridum choro divas et praeclarissimas nymphas, quae cum se statim coetui lucido fulgore nitentes immiscuissent, quaeque suam et coetu delegere puellam, et divae divina sua et mirifica arte humana puellarum forma habituque induere, sed nomen suaeque divinitatis splendorem nitentibus oculis oreque roseo detexere. Et primum Polymnia in Lysabellam Silvaticam viduam honestam, pudicam atque venustissimam, versa, coeruleo induta paludamento, et a capite niveo amicta velamine, mihi, iam sui fulgoris attonito, talia speciosissimo ab ore coepit: « Kyriace, quem certe *παλαιοφιλον* dorica lingua antiqua in Latio civitas genuensibus amicissima genuit Ancon, et qui tam avidere inclitas generosissimae Jenuae gentis meditare velis, et tanto studio novam hanc ab iis paulo ante conditam Galateam coloniam laudare exornareque conaris? Aspice tamque inclitam illam nobiles intra veteres nobilium et antiquarum rerum imagines insigne atque praeclarum agalma, italiam illam ligustico in litore nobilem imperiosamque urbem Jenuam vides, quae posteaquam magnam illam in Latio atque rerum maximam urbem Romam senio iam confec-

tam fereque deletam cognoverat, ut eius eximia facta quoad licuerat imitari velle videretur, quanta in Latio et extra per Lybiam et undique fere per orbem, terra marique, et ingenti potissimum atque innumera classe gessit; reticeam quidem ego, et sua ipsa suis de rebus loquantur annalia. Civitatis vero originis primaevae fama est obscurior annis: verum et noviora retexere minus opportunum video. Sed quia te colonias pertentasse novimus, et Galateam nostram hanc perbelle quidem dictis atque litteris exornasti, dicam ne de illa equidem gelido sub axe Capha, quam ad Chimerium alium Bosphorum, Meotidem prope paludem, barbaras inter et ferocissimas gentes, Taurica in Chersoneso, magna populosaque et opulentissima magnanimiter ab iis condita insigni colonia, ac ea in parte nobile illud Soltanei nominis oppidum portuosumque Cymbaleum arduum et inexpugnabile ripis? Quid de Pamphylea nobilissima Amiso dicamus, Amazonum olim antiquissima urbe et Mithrydatis potentissimi regis regia vestra utique praeclara in colonia deducta? Memorem ne deinde regiam illam Cypriam Amastosten, ob iniuriam ab rege Cyprio indigne sibi illatam dignissime vindicandam per strenue armis suae utique dictioni subactam? Praetereo Ponticam illam praeclaram et ornatissimam Amastron, nostrorum quoque Caesarum principum adhuc insigne monumentum, atque propinquiorem in Aegeo notam et olim super alias insulas potentissimam Lesbon, eiusque metropolim nobilem Mytilenem, egregium Gatalusiae gentis decus, Phocensiumque olim tam nobilium graecorum emporia oppidaque barbaras inter gentes vetustum scilicet atque novum, ac Thracia in parte Enon antiquam, Threiciamque Samon, et Paron utique nobilem, et manduliferam Thason? Sed et quisnam praeteriret insulam Jonicam illam praeclaram et opum adhuc ditissimam, clarissimorumque civium et colonorum ornatissimam Chion? que et masticum feracitate singulari, Jovis et omniparentis naturae dono, et Homeri utique tam excellentissimi vatis tumulo, caeteras antecellere insulas Jonicas et Aegeas antiquis auctoribus memoriae commendatum et vobis utique manifestum et exploratissimum est *καὶ εὐφρανῆσαντων πάντῃ* »? Et hec ubi dicta, cum illico Urania surgens, nutu sibi silentium imposuisset, Moysettae Cataniae juvenis modestissime vultum habitumque ge-

rens cana ipsa induta fide et religiosissima Vesta vestibus emicuit albis sydonioque labore perlautis, et continuo diva divo et ambroseo ab ore subdiderat: « Brevia quam paucis, Polymnia soror, antiqua de ienuensium magnitudine pertentare maluisti; verum et longum esset hoc loco recensere fortia atque inclita patrum facta, et longissimam rerum seriem tot per viros ductam et ab antiquae gentis origine. Ast enim vero, multa sua ipsa praeclara in urbe sacrarum in edium postibus arma videntur, captivique pendent currus et portarum ingentia claustra, spicula hastaeque et clypei, necnon innumera a barbaris erecta carinis rostra. Sed quid, ut antiquiora praeteream, memorem splendidissimum illum atque nobilissimum pretiosissima de smaragdo cratera? quem olim et plus terna annorum centena, cum e Syria Caesarea ex urbe victores alias inter gazas coepissent, pro insigni quodam et mirifico suo civitatis spectaculo, veluti religione sacrum, in sacris predigne magna cum veneratione cultuque omne per aevum servandum colendumque decrevere, et itaque quotannis, annua processione et panegyrica solemnitate, populis affluentibus manifestum ostentant, quemque et ipsum hunc amicissimum anconitanum nostrum, bis senis iam annis exactis, alia inter eximia ienuensium ornamenta, Philippo insubro intercedente duce, nec non Francisco Spinola, et B. Nigrono (1) et Johanne Grillo, nobilibus et egregiis curantibus amicis, civibus, singulari civitatis gratia, extra ordinem conspexisse, suisque per Liguriam comentariis quam grate adiecisse cognovimus, multaque praeterea iidem optimi ienuenses viri, sacra inter relictis mundo monumenta, divum eorum virtute patrum undique per orbem quesita sua eadem in urbe preclara magna cum diligentia servant veneranturque et religiosissime colunt. Sed inter potiora praetiosioraque, magni illius Baptistae divi prodromi precursorisve salutis humanae Johannis totius corporis almi, sacrum praeter caput quod urbs romana colit, sacrosantissimum cinerem, cuius divinae et excolendae praesentiae mira et inexplicabilis virtus, praeclara alia inter prodigia, suo saepius amplo et opulentissimo in portu Neptuni Eolique pernitiosam et formidabilem procellarum et tempestatum vim im-

(1) Benedetto Negrone, il cui nome vedesi citato distesamente da Ciriaco nell' *Itinerarium* pubblicato dal Mebus in Firenze nel 1742, pag. 17.

petumque sedarat. Nimirum, quod ad suae religionis almae et eximiae dignitatis cumulum accedit; et hac in parte digne commemorandum et perbellissime nobis visum est, quod inter tot praeclaras et insignes italias urbes una haec Jenua civitas, maximi illius humanati Jovis humanique generis piissimi redemptoris, divique sui et tropheofori martyris Georgii veneranda atque victricia et trophealia signa terra marique gerenda colendaque delegerat. Quorum optumis auspiciis, tot insignibus victoriis et marittimarum potissimum rerum gloria sui quoque praestantes et solertissimi cives potiti fuere, tamque late per orbem magnae suae dictionis imperium propagavere. Videres deinde haud indignius, care Paleophile, quin potius dicam vidisti, ne ienuensium politicam illam modestiam et gravitatem, moralitatem, solertiam, liberalitatem, diligentiam, curam, atque perspicacem et assiduam gerendarum rerum omnigenum vigilantiam? Sed et quisnam crederet politicam ipsam virtutem, nimia quadam et heroica civium ipsorum virtute et animi magnitudine lacessitam saepius esse, minusque quiescere posse? Nam et optimi plerique cives, sua ipsa de re publica bene meriti, regno se haud indignos intelligentes priorem non ferre possunt, nempe animi praestantiores alii regnare, vel ita cupidi ut neque parem in urbe quempiam videre queant. Verum et hoc potissime dignum admiratione existimandum puto, quod haec ipsa civium ambitio et pernitiosa reipublicae pestis, romanam potentissimam urbem ad ultimam sui calamitatem brevi deduxerat; haec vero Jenua civitas, tamdiu eodem morbo laborans, insignes inter italias civitates in hunc usque diem praeclarissima manet ». Et haec ubi roseo fulgore coruscans perinde ac indignata vultu paulo altiore cecinerat, in Helisabet Mariam conversa Caliope, Phoebeo afflata numine et paterno joviali munere auro et ambroseo coelesti colore clamide amicta, auriferum erigens caput, talia facundissimo ab ore coepit: « Aliqua, diva et Olympia soror, de ienuensium probitate brevi intelligo pertentata spatio, sed plura vacare et nos labentia sydera repetentes finem vehementer imponere iubent; pauca sed et ego nostra de hac Galatea colonia addere cogor, ne noster hic anconites errore forsitasse aliquo deceptus abierit, et heu quantum ab spe ceciderit intelligat et rei motus potissimam causam. Nam

et primum e coelo vocem sibi dicentem audivimus: « Heu fuge Thracum ignaviam terre; fuge litus avarum et cives non ienuenses adhuc, sed degeneres, linque barbariem inter et plurigenem aspere colonos ».

Cod. cit., car. 53. — Dove, a questo punto, la lettera rimane interrotta.

XIX.

1455, 30 maggio. Versione antica della capitolazione stipulata fra Maometto II ed i genovesi per la resa di Pera.

Capitolazione fatta dall'imperatore Sultan Mehmet con li Perotti.

Io che sono il grande e potente Imperator Sultan Mehmet Han, cioè principe e re, fu di Sultan Murat Han, giuro per quel nutritor che creò il cielo e la terra, e per il spirito illuminato del santo e gran Profeta mandato da Dio (che la grazia e misericordia divina sia con esso), et per li sette volumi della fede, e per li 124 mila profeti, e per l'anima mia, delli miei genitori, e per l'anima di mio padre, e per la testa mia, e per quella delli miei figlioli, e per la spada ch'io porto, essendo al presente comparsi gl'ambasciatori Babilan Palavitin e Marchio de Francisco, con l'interprete loro Nicolò Paiutio, e per parte del popolo e per la nobiltà di Pera, et in segno di amicizia, mi presentarono le chiavi della terra loro, e fattosi sudditi e sottoposti a me, così ancora io gli accetto, con tal conditione possino vivere, regersi e governarsi sì come per il passato hanno fatto, senza ch'io vadi coll'esercito mio ad occupar in rovina la loro terra.

E commando che li haveri, facultà, stabili, magazeni, vigne, molini, possessioni, navi, navigli, barche, mercantie, mogli, figliuoli, figlie, schiavi, schiave, siano stabilite nelle loro mani senza ch'io l'impedisca.

E più possino andar, mandar, trafficare sì per mare come per terra, secondo che fa il resto del mio paese, senza che da niuno siano impediti.

E siano anche esenti da ogni gravezza, salvo che mi diano il tributo solito di anno in anno, come il resto delli miei sudditi, et io tenerli et conservarli nella mia nobil gratia, e diffenderli come fo il resto del mio paese.

E possino tener le loro chiese et officiar secondo le leggi e costumi loro, con patto non possino adoperar campane; et ancora io non debba torre nè levar loro le chiese per farle moschee, senza anche che possino di nuovo fabbricare le chiese.

E li mercanti genovesi possino andare e venire a trafficar, con pagar il datio deputato, senza che nessuno l'impedisca.

Ancora prometto non torre putti nè giovani, per far gianizzari; nè meno nessuno possi havere autorità di far uno christiano turco per forza, senza sua volontà.

Ancora li concedo possino crear chi a loro piace, come proteggere (*sic*) cioè primato, per veder e deffinire li loro affari e negotii.

Ancora gente di corte, nè di caccia, possino alloggiare in casa loro; nè di altra sorte.

Ancora tutti quelli delle terre, nè meno forestieri, possino esser sottoposti a nessuna angaria.

Così sapendo, portando al nobil sigillo ampia fede, nell'anno 855.

Archivio di Stato. Fascicolo cartaceo intitolato: *Notizie politiche del Levante e Costa d'Africa*.

XX.

1461, 9 febbraio. Ordine della Signoria a Francesco Calvo, monaco certosino, di consegnare i volumi di Pera, che tiene presso di sè.

MCCCCLXI, die VIII februarii.

Parte illustris domini regii locumtenentis et ianuensium gubernatoris, et magnifici consilii dominorum antianorum comunis Janue, committitur domino Francisco Calvo, ordinis cartusiensis, ut breviarium et alios libros quoscumque habet ad conventus aut alias ec-

clesias Pere quomodolibet pertinentes, tradat et assignet spectato Officio constituto ad recepiendum libros, calices et reliquias ecclesiarum Pere, sive nobili viro Guirardo Spinule uni ex ipsis officialibus: idque faciat omnino, et omni excusatione amota.

Archivio di Stato. — Codice *Diversorum Cancellariae Jacobi de Braccellis anni 1461*. X. 1007.

XXI.

1461, 26 giugno. I monaci di S. Antonio di Prè, in Genova, ratificano l'obbligazione fatta di certi luoghi delle Compere del Sale, per cautela di restituzione delle reliquie di Pera state loro consegnate.

Frater Benedictus de Nigrono, abbas monasterii et hospitalis sancti Antonii Janue, in presentia et cum consensu et voluntate... monacorum dicti monasterii..., capitulariter congregati... *etc.* Scientes et advertentes nuper, ad instanciam dictorum dominorum abbatis et conventus, et de mandato venerabilis domini locumtenentis et vicarii reverendissimi domini archiepiscopi Janue, scripto manu mei notarii infrascripti, hoc anno die xxv presentis mensis iunii, ex locis scriptis super hospitale predictum sancti Antonii, in cartulario salis, hodie obligata fuisse loca septem et libre xxvi soldi iii denarii ii, sive tot loca ex predictis que valeant libras ducentas decem ianuinarum, nonnullis civibus Janue deputatis ad deponendum in locis ecclesiasticis libros, calices et reliquias que ex loco Pere redacta sunt in Janua..., pro certis reliquiis datis et consignatis dicto monasterio sancti Antonii, valoris extimationis dictarum librarum ducentarum decem; sub tali conditione quod semper et quandocumque contingeret dictum locum Pere sub ditone christianorum pervenire, dictus dominus abbas et conventus res predictas, sive eorum valor, actenus restituerent, pro ut latius continetur in dicta obligatione scripta manu Johannis de Recho notarii.... Et quia ab aliquibus hesitatur huiusmodi obligationem viribus non subsistere; et volentes.... ipsi.... abbas et conventus ipsam obligationem, sive aliam inde fiendam valere.... Scientes et cognoscentes

predicta cedere in evidentem utilitatem dicti monasterii, et ad cultum et ornatum dicte ecclesie,.... ratificaverunt dictam obligacionem, etc. Actum Janue, in claustro inferiori ecclesie ianuensis etc. MCCCCLXI, die xxvi iunii etc.

Archivio Notarile. *Fogliazzo di Andrea de Cario pel 1461*; num. dell'atto 176.

XXII.

1461, giugno-ottobre. Notizie della distribuzione di molte reliquie e arredi sacri, già spettanti alle chiese di Pera.

1461, circa il 20 giugno. Giacomo de' Bracelli, Ludovico De Franchi-Borgaro, Nicolò De Marino, Benedetto Salvago, Marco D'Oria, Guirardo Spinola, magistrato eletto per deporre le reliquie, vasi sacri, libri et altre cose portate da Pera con la nave di Luca di Marino, attento la presa fatta da' turchi di quella città.

Vi è registrata una bolla del papa, che dice: *Datum Rome, apud Sanctum Petrum, sub annulo piscatoris, die m.... [mai?]*. Nè si può leggere il nome del papa (1), nè molte altre cose; ma si vede che dà autorità alli deputati di repartire le sopra dette cose sacre, con conditione che pigli cautella, nelle chiese e monasterii a cui consigneranno, di restituirle sempre che Pera tornasse in mano de' chrestiani, come in atti di Oberto Foglietta.

» Consignorono all'abbate di S. Antonio le reliquie di santo Antonio, di cristallo, con gioie in argento, cioè [due?] calici e due patene, una navetta, e certe cose di argento. Si obligò in atti di Andrea Cunio [Cario] notaro » (2).

(1) Era Pio II.

(2) L' egregio socio Luigi Augusto Cervetto, il quale diede pel primo la notizia di queste memorie contenute nell'opera del Cicala, in un suo articolo pubblicato nel *Cittadino* del 1.º novembre 1882, mi comunica gentilmente quest'altro ragguaglio desunto da un MS. di *Notizie sulle chiese di Genova*, che che fu già della libreria Molino, ed ora si custodisce nell'Archivio Municipale. — « In detta chiesa (cioè S. Antonio di Prè) si conserva una immagine di Nostra Signora col Bambino in braccio, e li dodici apostoli all'intorno in figure piccole, dipinte sulla tavola, quale immagine è stata portata dalla città di Pera, come si vede da uno scritto che si è trovato sotto, non si sa però da chi. E si dice che sia stata fatta da S. Luca; et è una immagine di gran divozione ».

1461, 22 giugno. « Galeotto Lomellino qm. Caroli, cavaliere, Nicolò Adorno-Campanaro, priori della compagnia di S. Giovanni Battista, otto delli X consiglieri, et altri della detta..., promettono la restituzione, et obligano certi luoghi. Gli furono date certe tavole di argento, con imagini e lettere greche, et una lampa di argento, con altre cose ».

1461, 22 giugno. « In atti di Francesco di Secondo notaro. Li monaci di S. Benigno fecero sindici, e vi intervennero procuratori Dario Grillo qm. Alberti et Vincenzo Grillo qm. Emanuelis... Fu fatto obligo di certi luoghi; e furono consignati due calici di argento, con le sue patene ».

1461, 26 e 27 giugno. « A' 26 giugno, in atti di Andrea de Cario, le monache di S. Maria delle Gratie danno autorità alla priora di obligare certi luoghi, per cautela delle cose da darsi al detto monastero; et ella a' 27 detto obliga detti luoghi. E le cose consignate furono una maestà di Nostra Donna guarnita d'argento, una croce di argento piccola col piede, un calice con la patena d'argento, un paramento d'altare con galloni d'oro, una pianeta fornita (*sic*) con l'arma Spinola ».

1461, 30 giugno. « In atti di Nicolò Garombero. Li frati di santa Brigida, cioè fra' Stefano di Antonio de Turilio, priore, *ecc...* fecero procuratore fra' Gratiano Garombero. Le cose date furono due calici, con due patene d'argento, una reliquia di santa Caterina, in un tabernacolo di cristallo guarnito di argento, una maestà guarnita di argento ».

1461, 30 giugno. « In atti di Stefano Martignone notaro. Le monache di S. Paolo di Via nova (1) fanno procuratore Lodovico de Franchi olim Borgaro ad obligare certi luoghi, per cautela delle cose consignande.... Furono consignati un turibolo con la navetta e cugiario d'argento, et una maestà della Pietà d'argento ».

(1) Campetto.

1461, 1.º luglio. « In atti di Andrea Cario notaro. Suor Tomasa Gambacurta, priora del monastero del Corpo di Christo di S. Silvestro, fece sindaco P. Tomaso de' Cicadi ad obligar certi luoghi, li quali erano sopra il detto monastero chiamato *Corporis Christi olim Sancti Silvestri*; e così li obligò. E le cose date furono un calice con la patena d'argento, una maestà fornita d'argento, una croce piccola d'argento, un turibolo con la navetta e cugiaro d'argento ».

1461, 2 luglio. « Il Priore e monaci del monastero di S. Bartolomeo della Certosa, in atti di Nicolò Garombero, fecero procuratore fra' Simonetto di Ripalta ad obligare certi luoghi.... Et poi furono consignati un calice con la patena di argento, et una maestà di argento ».

1461, 8 luglio. « Li frati delli Servi obligano certi luoghi; e li furono consignati un calice d'argento, una croce d'argento, una maestà guarnita d'argento ».

1461, 4 settembre. « Don Gabrielle Garbarino, sindaco del monastero di S. Nicolò del Boschetto, obliga un luogo per la restituzione di quello che li fu consegnato; et fu un tabernacolo di cristallo, con un pezzo d'osso di S. Basilio, ornato di argento, perle e gioie, et una croce d'argento col pomo di cristallo ».

1461, 17 settembre. « Antonio Giustiniano-Longo qm. Jacobi, Accellino Salvago di Meliaduce, Guirardo Spinola del qm. Antonio, e Battista Giustiniano-Longo qm. Johannis, promettono per li frati minori di S. Maria del Monte, per le cose consignate. Le quali furono tre calici d'argento con le sue patene, una reliquia di S. Andrea apostolo e di S. Nicolò guarnita di argento e di perle, in un cristallo fino, due maestà di Nostra Donna guarnite di argento, una pianeta di velluto cremexile con frixi d'oro, et un plebiano di camocato d'anofato (*auro filato?*) con osmaldi d'argento, et una croce piccola dorata, un braccio di S. Anna con gioie e perle, libri 186 distinti nell'inventario ».

1461, 17 settembre. « Silvestro de Brignali oblige un loco per le monache eremite povere di S. Silvestro, per le restitucione. E li furono consignati un calice con la patena d'argento, una maestà di S. Giovanni Battista guarnita di argento ».

1461, 21 settembre. « In atti di Giovanni di Recco notaro. Il priore e monaci di S. Giuliano di Albaro fecero sindaco D. Giacomo Testa, ad obligare certi luoghi per la restitucione.... E furono consignati una maestà d'argento, con l'immagine di Nostra Donna, un calice di argento con la sua patena ».

1461, 1.º ottobre. « Promissori per li frati di S. Maria di Castello furono Paolo Giustiniano di Campi, Lorenzo Giustiniano olim De Negro, e Baldassarre Giustiniano di Paride. E furono consignati un braccio di S. Prassede, guernito d'argento e gioie, quattro calici con tre patene di argento, un turibolo d'argento con la sua navetta e cugiario d'argento, un tabernacolo per il *Corpus Domini* d'argento, un tabernacolo di ramo dorato, con cristallo, una reliquia di S. Domenico guernita di argento con certe gioie, una croce d'argento dorata, con pietre e un pomo di cristallo, una reliquia di S. Pietro martire, guarnita di argento, tre corporali et un cordone, 24 libri ».

1461, 27 ottobre. « Per lo prevosto di S. Lorenzo fu obligato certo loco della Sacrestia di S. Lorenzo, per le cose consignate; e furono una croce di argento con due safiri, due balasci e perle 44, un tabernacolo di cristallo con un dito di S. Lorenzo, guarnito di argento con perle venti (grosse) e picciole 100 ».

Archivio Civico di Genova. *Memorie di Genova e del suo dominio ecc., raccolte da Giambattista Cicala*. MS. sec. XVII, già della Libreria Molino, vol. II, par. II, a. 1461.

XXIII.

1461, 16 dicembre. Malleveria prestata da Luciano Rocca ed Antonio Giustiniano, in favore dei frati predicatori di Santa Maria di Castello, pel deposito da farsi nella loro chiesa di una tavola della Madonna.

MCCCCLXI, die mercurii, XVI decembris.

Cum nobiles et prestantes viri Jacobus de Bracellis, Ludovicus de Francis de Burgaro, Nicolaus de Marinis, Benedictus Salvaigus, Marcus de Auria et Guirardus Spinula, officiales ad id constituti, statuissent reponere et sub nomine depositi et custodie collocare in conventu fratrum predicatorum sancte Marie Castelli picturam gloriosissime Virginis Marie, argento elaboratam et quibusdam margaritis et anulis circum munitam, que estimata est librarum ducentarum et quinquaginta monete ianuensis; et ab ipsis conventu et fratribus peterentur promissiones et obligationes quod, adveniente casu restitutionis ipsius picture faciende, ea cum ipsis margaritis et anulis plene et fideliter restitueretur. Idcirco prestantes viri Lucianus de Rocha et Antonius Justinianus qm. Jacobi, et uterque eorum pro dimidia parte ipsorum florenorum ducentorum monete ianuensis, promiserunt mihi Jacobo cancellario inferius nominato, stipulanti et recipienti nomine ipsorum officialium ac populi et comunitatis Pere, quod adveniente casu quo Pera oppidum in christianorum ditionem redigatur, pictura sive imago ipsa libere et plene restituetur comunitati et populo Pere, ad eorum simplicem petitionem, sine ulla excusatione et contradictione. Alioquin, ipsi Lucianus et Antonius solvent precium et estimationem dicte picture, sive rerum in ea deficientium. Et ob eam causam obligaverunt omnia bona sua mobilia et immobilia, presentia et futura.

Archivio di Stato. Codice *Diversorum Cancellariae*, ann. 1460-61, X. 1005. — ALIZERI, *Notizie dei professori del disegno in Liguria, dalle origini ecc.*, vol. I. pag. 17.

XXIV.

1473-78. Inventario di arredi sacri appartenenti al monastero dei benedettini di S. Maria di Misericordia della Cisterna in Pera.

† Jhesus. MCCCCLXXIII, die ultima marcii, in Chio.

Inventarium diversarum (*sic*) monasterii sancti Benedicti de Pera existentium in domo nostra Johannis Bartholomei de Podio in duabus capsiiis, et per me Johannem Bartholomeum consignatarum Johanni de Tabia (1) de commissione et ordine domini Placidi prioris supradicti monasterii, ut infra.

Et primo, planeta una, cum diacono et subdiacono, veluti cremixi charchibita cum auro.

Item planeta una, cum diacono et subdiacono, nasirii viridis aurati.

Item planeta una camocati damaschini viridis, cum diacono et subdiacono, nondum completa.

Item tantum camocatatum viride simile predicto pro faciendo unum paramentum ante altare.

Item planeta una camocati blavi azuri.

Item paramentum unum pro altare veluti blavi charchibiti de auro cum papagagiis.

Item paramentum unum pro altare zentoni blavi charchibiti de auro cum prophetis.

Item paramentum unum pro altare camocati cremexi charchibiti de auro cum papagagiis.

Item paramentum unum pro altare camocati brunete charchibitum in medio de auro, Domini et Domine nostre cum angelis.

Item peviale unum veluti blavi charchibiti de auro, cum suo caputeo et uno fermagio de argento cum lapidibus vitreis.

(1) Di costui occorre non infrequente il nome nel carteggio di Luca Massola, agente segreto di Genova in Venezia del 1481. Aveva appunto relazioni con Scio, e tenea mano alle pratiche allora avviate, e poi fallite, per una lega cristiana contro il Turco. Ved. *Giornale Ligustico*, a. 1880, pag. 451-59-63-65-66-70.

Item tres parii per cruces, unum de dimito cremexi et duo de tella, charchibiti de auro.

Item mandilum unum de tella cum auro, pro patena.

Item toagirole recamate pecii decem, computatis duobus parvulis non recamatis.

Item planeta una camocati nigri, cum diacono et subdiacono.

Item camixes a numero octo cum suis rebus, minus manipulum unum et stolam unam unius cremexi ex peioribus.

Item pecia una dimiti albi de septa.

Item pecia una cendati albi septe.

Item oregierii duo charchibiti cremexi.

Item planeta una bocasini albi, cum diacono et subdiacono.

Item pecii duo mandilorum septe vermili.

Item mandilum alium septe vergatum.

Item mandilum alium parvum septe vermili et vergatum.

Item fuxe quatuor auri filati cum septa misculati.

Item thuribulum argenti magnum, cum navicula argentea et uno coliareo de ramo.

Item lampadem unam argenti deauratam.

Item tabernaculum unum argenti deauratum.

Item tabernaculum alium argenti sine auro.

Item calices sex argenti aurati, et patine quinque.

Item cruces duas magnas argenteas auratas.

Item cruces duas parvas argenteas, cum perlis, quarum una deaurata.

Item ampulete due argenti aurate.

Item bursa una pro corporale.

Item mandilum unum de tella cum auro, pro patena.

Item tabernaculi de ramo superius deaurati petii quinque, videlicet tres magni et duo parvi.

Item freizi de ramo deaurati, qui ponuntur ante altare, a numero pecii XX, cum aliis fulcimentis.

Item ovi duo strucii ex tribus, quia unum repertum est fractum.

Item oregierii tres.

Item ihaironi pecii tres.

Item tapeti tres magni.

Item cortina bocasini viridis, que ponitur ante altare.

Et omnia predicta sunt in duabus capsiiis.

Item una alia planeta parviora (*sic*) camocati viridis, que plus reperta est ex eis que continebantur in presenti inventario.

Ego Johannes Bartholomeus de Podio affirmo sicut presens inventarium est vera copia alterius inventarii subscripti manu propria Johannis de Tabia.

† Nota quod die (*sic*) da 1475 missi in Pera ipsi domino Placido cum Baptista de Tabia fratre nostro, de eius ordine, crucem unam argenteam ex duabus magnis auratam, fasiatam cum uno ex mandilis septe.

† Die 28 augusti 1478.

Ego Pelegrus de Marinis affirmo omnia et contenta superius recepisse a vobis Johanne de Tabia, nomine domini Placidi de Podio monaci monasterii sancti Benedicti de Pera, excepta cruce una magna ex duabus supradictis et pecia una cendati albi; et in testimonium veritatis manu propria me subscripsi (1).

Archivio di Stato. — *Monastero di S. Girolamo della Cervara*, mazzo V.

XXV.

1481, 30 gennaio. La Signoria ai governatori di Scio, acciò facciano consegnare al rappresentante del monastero di S. Maria di Misericordia di Pera, i sacri arredi pertinenti al medesimo, rimasti sinora in custodia di Pellegro De Marini.

Baptista de Campofregoso, Dei gratia dux ianuensium etc., Consilium antianorum et spectatum Officium Chii comunis Janue,

(1) Tutti cotesti oggetti dovevano essere portati a Genova, e dati in custodia ai monaci della Cervara; come si ricava dal seguente documento originale del secolo XV, emanato dal Capitolo della Congregazione di S. Giustina (Arch. di Stato. — *Mon. della Cervara*, mazzo V):

Jhesus.

Conceditur quod fratres nostri sancti Hieronymi de Cervaria possint recipere in custodiam paramenta et alia bona monasterii sancte Marie de Pera, adhibita diligenti cautella.

(L. S)

Severinus scriba Capituli.

Ma il Doc. XXV ci insegna, che due anni più tardi dovevano essere invece restituiti a Pera.

spectato et prestantibus viris potestati, mahonensibus et gubernatoribus civitatis et insule Chii comunis Janue.

Spectate et prestantes viri nobis carissimi. Superioribus annis deportate fuerunt Chyum ex Pera, metu turchorum, ut ibi tutius asservarentur, nonnulli calices, reliquie sanctorum, et alia quedam necessaria cultui divino ex monasterio sancte Marie Misericordie ordinis sancti Benedicti: ea omnia nunc sunt penes Peregrum de Marinis. Et quoniam venit ad nos donus (*sic*) Gabriel de Casanova, prior constitutus dicti monasterii sancte Marie, petiitque a nobis vellimus ad vos scribere ut velletis res suprascriptas permettere huc posse deferri, quoniam hic tutius asservarentur, et maxime quoniam res suprascriptas suo periculo huc deferri velle affirmat, et cum huc delate fuerint fideiussionem prestare de conservando vos indemnes pro huiusmodi rebus huc deportatis. Itaque, cum eius petitio honesta sit, et cui annui debere existimemus; hortamur vos et monemus ut Cypriano de Casanova, vel cuicumque alio qui legitimum mandatum ad ea percipienda istuc pervenerit, vellitis, ut equum est et vos facturos credimus, omnia consignare. Feceritis nobis rem gratissimam, et de eo (*Deo*) gratam; quoniam que nunc quaxi sepulte iacent, cum hic fuerint ministerio divino inservient. Et ita agite, ut intelligat idem donus Gabriel et alii fratres pro quibus agit nostram commendationem non fuisse vulgarem. Data Janue, die XXX ianuarii MCCCCLXXX primo.

Archivio di Stato. — Codice *Litterarum ann. 1480-82*, num. 30, X, 131.

XXVI.

La Comunità cattolica di Pera supplica al papa, affinché ivi provveda alle cose della religione.

Santissimo Padre,

Ne la città di Pera di Constantinopoli sono da circa nove mila anime di christiani latini, che vivono sotto l'obbedienza di questa Santa Sede; et essendo la più franca, privilegiata et libera congre-

gatione de christiani che sia in tutti gli Stati del Turco, dove risiedono ambasciatori di molti principi et habitano diverse persone di qualità d'ogni natione, saria cosa molto decente et grata a Dio, et salutare a' l'anime di quei popoli, che havessero un ministro che li governasse ne le cose spirituali, et amministrasse loro tutti i sacramenti necessarii. Però la detta università ricorre a i piedi de la Santità Vostra, supplicandola humilissimamente che si degni provederle in quel miglior modo che li parerà, o col dar ordine al patriarca di Costantinopoli, vescovo di Troia, et proprio loro prelato, che vada esso personalmente ad haver cura di loro, o deputargli un suffraganeo con futura successione, assignandoli in vita del patriarca la metà de l'entrata ch'egli tira del patriarcato, et la chiesa et beneficio di San Benedetto che è in Pera, dove non risiede monaco alcuno, o vero dar facoltà a li priori di San Francesco et di San Dominico, che pro tempore sono et saranno ne i loro conventi di Pera, di poter essi amministrar i detti sacramenti, conforme a' li privilegi di Bonifacio VIII et Giovanni XXII (1), chè cio riceveranno per gratia particolarissima da la Santità Vostra.

La supplicano oltre ciò a far ordine a li due generali di San Francesco et San Domenico, che li frati che haveranno a mandare in avvenire in quelle parti, siano persone di buona vita et costumi, che alcuno di essi sia buon predicatore, et ogni tre anni si mutino insieme co' priori; dal che ne risulterà gran servizio a Dio benedetto et a i detti popoli, et si resterà con grandissimo obligo di pregar Sua Divina Maestà per la lunga et felice vita de la Santità Vostra.

Archivio Segreto della Santa Sede, in Roma. — Codice cartaceo, miscellaneo, segnato col num. 34, carte 77.

Questo codice fu messo insieme sotto il pontificato di Paolo V (1605-21), portando ripetutamente impressa sulla copertina membranacea la chimera dei Borghese.

(1) Ved. Documento II, pag. 934.

XXVII.

Supplica dei monaci cassinensi al pontefice, affinchè non voglia procedere ad alcuna innovazione nel governo dell'abbazia di S. Benedetto in Pera.

Beatissime Pater,

Li monachi negri di San Benedetto hanno l'abbazia di S. Benedetto in Pera dell'ordine loro; per essere sotto infideli, servano quest'ordine in governarla.

Primo creano un abbate titolare, qual è hoggidi il P. Don Isidoro.

Poi fanno un procuratore in Pera del paese, per la pratica de quella gente, il quale faccia servare il culto divino in detta abbazia e recognoscha la religione delli monaci cassinensi; e così è hora il P. fra' Giovanni Battista Zepho, propostoli dal R. P. fra' Bonifacio raguseo, già guardiano di Hierusalemme et ora vescovo di Stagni; et inanzi questo era un frate Stephano Gatalusio, poi vescovo di Milo (1).

Questo ordine si tiene di conservar il titolo di questa abbazia nella religione:

Primo, perchè non sii usurpata per le varie mutationi delli administrators;

Secondo, per conservar anchora alcune raggioni de loghi dipendenti da questa abbazia, come sono li monti di Genua.

E quando questo modo de governo non satisfaccia a V. S., li padri faranno quello migliore che a quella piacerà ordinare per mantenere questo suo luoco.

Non obsta che si dichi che li padri non vi hanno ragione etc., perchè il detto fra' Stephano altre volte cercò d'impatronirse di questa abbazia, con allegar altre raggioni che queste delli PP. Cassinensi; e nondimeno fu sententiato contro di lui.

Qui in Roma et in favor delli Padri n'appare sententia.

(1) Ignoto ai compilatori delle serie dei prelati genovesi, alle quali fa mestieri d'aggiungerlo

Non obsta che si dichi de certa fraternita in Pera, quale hora pretende haver iuspatronato in nominare l'abbate, per haver spesi alcuni dinari in recuperar questa abbatia di mano delli infedeli. Perchè, primo non consta de tal iuspatronato nè in ragione nè in fatto, nè di tal recuperatione o spese fatte; secondo, caso che fosse vero, non deve per questo la Congregatione perder il suo titolo, perchè se la fraternita ha fatto spesa alcuna, può esser fatta dell'intrate proprie dell'abbatia, quali tutte si spendono là; e in ogni caso, bisognando, li RR. PP. Cassinensi restituiranno il tutto.

Non obsta che si dichi che questa abbatia fu conferita altre volte da' papi Paulo III e Julio III, perchè queste furono inventioni di frate Stephano Gatalusio, il quale con tutto ciò fu condannato (come) è provato per sententia.

Pertanto si supplica V. S. che si contenti non innovar altro, finchè non siino intese bene le ragioni dei RR. PP. e che si habbi vera informatione da Pera delle pretensioni di questa fraternita.

Cod. cit., car. 98.

XXVIII.

Informazioni trasmesse da un anonimo, circa l'amministrazione e le rendite dei monasteri uniti di S. Maria di Misericordia e di S. Benedetto.

Informationi per l'abbatia di Pera.

In Pera habitano solo christiani, et hanno le lor chiese, messe, officii, processioni, et li lor giudici civili, et brevemente possono vivere in tutto et per tutto come christiani, eccetto che sonar campane; nè turchi vi possono habitare, nè disfar chiese, nè erigere moschee, perchè così è capitulato et sempre osservato. Nè credo che la lor legge comporta che tenghino moschee dove non habitano, et fra christiani.

Il monasterio di Santa Maria della Misericordia, con il monasterio seco unito di San Benedetto, fu dato alla Congregazione Cassinense per Nicolao V sub data *idibus iunii 1449*; et essa congregazione prese il possesso a' 24 di ottobre 1450.

Il monasterio è benissimo situato, sopra la bocca del porto, ben fabricato, con bella chiesa, et giardino.

Al presente ha di frutto ducati d'oro 200, de' quali se ne cava 100 d'affitto di case, et 100 de frutti d'orti; et havea assai più.

Li monti di Genova li furono assignati per la famiglia delli Cattinani (1), con patto che li frutti si percepissero fin tanto che si vivea regolarmente in quello monasterio sotto la regola di Santo Benedetto et sotto la Congregazione Cassinense.

Essendo poi a' 29 di maggio 1453 perso Costantinopoli, la Congregazione hebbe maggior difficoltà in governar quel luoco, per la distantia et periculo del viaggio, et perchè si potea in quel luoco habitare con pocho numero de monaci, et se pur andavano viveano in libertà et come rebelli della Congregazione; per il che la Congregazione prese espediente di govenar quel luoco per frati di Santo Dominico.

Così li monti di San Giorgio di Genova cessorno risponder li frutti, et furono uniti al arcivescovado di Genua.

A' di 24 di febraro 1555 fu fatto procuratore di questo luoco di Pera un frate Stephano Gattaluso del Ordine di Santo Dominico, con patto che dovesse responder annuatim il terzo delli frutti: il che non fece mai. Anzi havendo lui havuto jurno delli frutti delli monti di Genova, venete in Roma, et essendosi abate di quello luoco, fece contratto con certi genovesi, pensandosi per lor meglio (*sic*) riscotere detti frutti, quali fin a quello tempo 1560 possevano essere multiplicati circa a 12,000 scuti; et havendo io notitia di questo, il (*sic*) feci carcerare in Torre di Nona, et fu data sententia per il Vicario di Nostro Signore contro di lui, come si puole vedere nelli atti di messer Simon Gugnetto.

Di presente il titolo della abbazia sta in persona del padre don Isidoro Monteacuto, hospidalingo di Fiorenza, come monaco della

(1) *Sic.* — Giustiniani, o Cattanei?

Congregatione. Il luoco è dato, come sapete, a messer Hieronimo Pansetti et da lui a fra' Giovanni Battista Zepho; gli frutti sono, pur come ho detto, ducati 200, nè vi è periculo, come dice il signor imbasciator di Moscha, perchè saria contro l'ordini, capitulationi, costumi et riti turcheschi. È ben vero che quelli gentiluomini turchi, per essere quello luoco di bella vista, vi sogliono praticare et farvi banchetti et altri lor giochi pocho honesti et di mal essemplio a quelli che vi habitano; ma non vi pernottano mai, perchè, come vi ho detto, non gli è soportato; ma la pratica non si può levar dal giorno.

Cod. cit., car. 5.

XXIX.

Altri ragguagli sulla detta abbazia, e specialmente sugli amministratori suoi dal 1555.

Per l'abbatia de Pera.

Illustrissimi et Reverendissimi Signori,

L'abbatia di San Benedetto in Pera di Constantinopoli, pertinente alli monachi del detto ordine, doppo il dominio delli infedeli in quella posti, è stata governata sempre da vicarii religiosi deputati dalli RR. Monachi predetti, con molta quiete e bon ordine circa il culto divino. Poi al tempo di Giulio terzo, felice memoria, uno frate Stephano dell'ordine di San Domenico, pur costituito procuratore e vicario come sopra, e fatto poi vescovo, cominciò a usurpare tutte quelle poche intrate della detta abbazia con varii scandali, talmente che al tempo di Pio V, felice memoria, fu messo pregione in Roma et privato della detta abbazia per sentenza della Rota.

Doppo la sua privatione e morte seguita, li RR. PP. predetti deputorno vicario nella detta abbazia frate Giovanni Battista Zeffo dell'ordine di S. Francesco, quale recuperò detta abbazia occupata da certi intrusi, et è stato sempre in possesso pacifico

mentre visse, non ostante una impetratione surreptitia di uno magnifico signore quale pur la voleva usurpare. Doppo la morte del detto frate Giovanni Battista Zeffo, fu deputato vicario il P. fra' Antonio da Scio, del medesimo ordine di S. Francesco, persona da bene, quale ha fatto molte bone opere in detto luoco ancora con sue elemosine.

Hora essendo morto il detto frate Antonio, si è mandato il fra' Agostino da Paros R. P. dell'ordine di San Domenico, maestro in theologia e buon predicatore, con il testimonio del reverendissimo P. Vicario generale di San Domenico; e già è arrivato in Costantinopoli con uno suo compagno, et attenderà con ogni diligentia alla cura della detta abbazia, havendo ordine di spendere tutte quelle poche entrate in beneficio del monastero et elemosine, cavato la spesa necessaria per il suo vitto solo; e portandosi bene si lasserà continuare, altramente si provvederà d'un altro. Il che non si potrà così fare verso uno vescovo, quale si mettesse in detta abbazia, atteso ancora che il detto monasterio serve per hospitio a molti christiani secondo le occorrentie.

Quando si mandasse un breve da S. S. al detto frate Agostino, confirmatorio della sua deputazione a beneplacito delli RR. Monachi e suo procuratore, saria una opera buona e provisione conveniente al presente stato in quelle parti.

Cod. cit., cart. 119.